

Europa Kathedraal

25 maart 2007 *Europa vijftig jaar* herdacht. Niet gevierd, want daarvoor is er te weinig enthousiasme voor Europa. Dit bleek bij de discussies rond de Europese grondwet. De politici zouden de bedoelingen van dit proces te weinig duidelijk gemaakt hebben en de burgers onvoldoende gemotiveerd om mee te denken naar een nieuwe toekomst met alle voordelen en belangrijke perspectieven.

Regeringsleiders hebben geprobeerd de balans van de voorbije vijftig jaren op te maken. Positief waren de serieuze pogingen tot samenwerking, begrip voor elkaars aarzelingen en het handhaven van de idealen. Negatief het gebrek aan gefundeerd vertrouwen, slagvaardigheid en doortastendheid, en nationale boven gemeenschappelijke belangen stellen. Het gewetensonderzoek heeft goede voornemens opgeleverd, waarvan de burgers de uitwerking nog moeten ervaren.

Van 23 t/m 25 maart vergaderde in Rome de *Commissie van Bisschoppenconferenties van de EU*, om binnen de kerk het elan te vernieuwen tot een positieve bijdrage aan dit Europa Project. Op 24 maart ontving de paus de deelnemers in audiëntie. Zijn boodschap straalde geen optimisme uit. 'Men zou kunnen denken, dat Europa het vertrouwen in zijn eigen toekomst aan het verliezen is.' Er is te weinig solidariteit. Een krachtige cohesie die mensen samenbindt en creatief maakt ontbreekt. Vergeten wordt dat een 'eensgezind huis Europa' ondenkbaar is, als 'de identiteit van de volken van dit continent genegeerd wordt.' De paus doelde op de universele waarden die de erfenis van het christendom aan

Europa zijn. Zo tekende hij, heel algemeen, met een de opdracht van de kerk voor de komende periode. Het zal wel aankomen op concrete wegen zoeken om die opdracht waar te maken. In zijn toespraak zijn ze niet te vinden. Opzettelijk? Om ons te prikkelen? Bijna niet voor te stellen!

De christelijke erfenis is aan het verleden gekoppeld. Maar nu moet ze zuurdesem voor de toekomst worden. Achteruit kijken hoort bij het verleden, vooruit kijken bij de toekomst. Overheerst achteruit kijken niet in de kerk? Wordt het verleden niet als ideaalbeeld voor de toekomst gezien? Als dit zo is, dan worden de veranderingen van de tijd wel genoemd, maar niet echt erkend en blijven oude standpunten beschouwd worden als zout en zuurdesem. Maar wordt dat zout, de officiële kerk, niet smakeloos, als ze de samenleving stimuleert tot het meewerken aan de emancipatie van de vrouw en zelf de deuren voor haar dicht houdt? Hoe anderen respect voor elke mens voorhouden en zelf dit respect niet opbrengen voor seksueel andersgeaarden? Hoe de eucharistie het sacrament van Jezus' liefde en barmhartigheid noemen en zich het recht toe-eigenen bepaalde mensen de communie te weigeren? Ongeloofwaardig!

De bisschop van Dublin vergeleek in Rome Europa met een kathedraal. Moet de kerk van Europa niet een kathedraal maken, waar de God van liefde leeft en het gevoel bestaat als mens, deze mens, gerespecteerd en gewaardeerd te worden?

P.L.

Verlichte meester

Een jonge leerling vroeg hem wat hij voelde toen eindelijk het licht hem overspoelde

en hij bereikt had waar hij heel zijn leven zijn ziel en zaligheid voor had gegeven.

Hij zei: 'Ik voelde mij nog nooit zo'n ezel, omdat ik als een ijverige kwezel

een ladder had beklommen naar het raam en toen de deur ineens zag open staan.'

(Hein Stufkens in *Een woord in de wind* verschijnt 4-10-2007 bij Uitg. Ankh-Hermes Deventer)

April 2007

Deze achtste aflevering van *De Roerom* één en twintigste jaargang is weer, zoals iemand dit blad onlangs karakteriseerde, een 'echte grabbelton'. 'Voor iedereen wat wils', zegt een ander; 'zo afwisselend als het leven' vindt een derde. Er zijn, al ontbreekt dit keer deze titel, 'gedichten en gedachten' (3.5.6.10.11). Vaste medewerker Rob van der Zwan moet deze maand verstek laten gaan, maar er is toch genoeg om over na te denken. Over de kerk in Europa (1), radicalisme (4), Gods naam (7), het gevangenispastoraat (14), hoe veel jeugd leeft (16) en de fusie tussen IKV en Pax Christi (18), de parochies (22), een heilige (23) en Maria (24). Er zit dominicaans leven in Zwolle (8) en in Dongjum (Fr.) respecteren ze de mens, zeker als die is gestorven (12). Genoeg om van Pasen naar Pinksteren toe te leven. En goed genoeg om anderen op *De Roerom* te wijzen!

Redactie

Nieuws-, service- en communicatieblad voor mensen betrokken bij kerk en samenleving.

Redactie:

Olaf van Amelsvoort, Nel Beex-Roos, Franck Ploum, Pieter Reesink, Peer Verhoeven, Marcel Zagers

Medewerkers:

Marieke van Baest, Toon van Beek, Josée van Blanckenburgh-Wijnen, Nel van Drie, Frans van Hattum, Joost Koopmans, Piet Leenhouders, Louis de Mast, Cees Remmers, Huub Schumacher, Gérard van Tillo, Nico Tromp, Cor Versteeg, Rob van der Zwan

Vormgeving:

Ad van Beurden, Tilburg

Uitgever:

Stichting 'De Roerom' is gevestigd te 's-Hertogenbosch. KvK 's-Hertogenbosch 5 41083196.

Stichtingsbestuur:

Leny Bastiaanssen-Verhoeven, Tilburg; Jan de Beer, Geldrop; Mebius Brandsma, Waalre; Ton Burger, 's-Hertogenbosch; Denis Hendrickx, Tilburg; Cees Remmers, Hilvarenbeek; Marlies Scheepens-van Dijk, Tilburg; Bart Verreijt, Soest; Hans Waagemakers, 's-Hertogenbosch; Peter Wouters, Berkel-Enschot

PR-Commissie:

Leny Bastiaanssen-Verhoeven; Jan van den Boom; Mebius Brandsma; Ton Burger; Hans Heymeijer

Verschijnt:

Tienmaal per jaar. Prijs € 20,00; buitenland € 30,25

Redactie en administratie:

De Roerom, Bredaseweg 202 B, 5038 NK Tilburg; Tel. (013) 545 58 00; Fax (013) 545 57 97; Kopij via E-mail: redactie@deroerom.nl

Banken:

Fortis Bank, Tilburg nr. 26.48.19.950; Postbank nr. 3406513

Redactie-secretarie:

Nel Beex-Roos
E-mail: redactie@deroerom.nl

Abonnementen-administratie:

Truus Kuipers
E-mail: adm@deroerom.nl

Internet:

<http://www.deroerom.nl>

Productie:

Van Beurden Graphics, Postbus 4150, 5004 JD Tilburg; E-mail: vbg@becos.nl

ISSN 0921-5468

Brieven

Redactie

Miskleun

In éérentwintig jaar heb ik niet vaak aanleiding gevonden negatief te reageren n.a.v. het uitkomen van een nieuwe Roerom. Vrijdagavond laat heb ik het maartnummer van jaargang 21 doorgenomen. Het artikel van Rob van der Zwan op pagina 7 goed gelezen. U weet ik ben niet zo dol op gekleurde politieke artikelen in De Roerom, maar naar mijn mening wordt dit artikel helemaal weggedrukt door het plaatje 'rechts onder' van een illustratie - verluchting van een artikel - die er zo maar bijgehaald wordt. Dit plaatje oogt 'simpel' en 'kinderachtig' maar het tekstgedeelte doet veel... vooral de laatste zin! Het plaats van 'een profeet' in de tekening maakt het nog erger... ik meen dat we met het woord profeet in onze kringen wat prudenter moeten omgaan!

Deze illustratie plaatst De Roerom onnodig in een hoek waar ik me absoluut niet thuis wil voelen... Het is zeker zo, dat waar de grote politieke partijen niet al te best functioneren, er links en rechts ruimte komt voor uiterst linkse en rechtse populistische groeperingen die nog succes hebben ook. Maar De Roerom hoeft zich m.i. daarmee niet te vereenzelvigen. Daarom mijn felle reactie op deze miskleun!

Jan de Beer

Hoedt u!

Maarten Lemmers ofm mag dan blijkens zijn 'lofdicht' een grote SP-fan zijn, Jan Marijnissen een profeet noemen is wel heel belachelijk en wel erg overtrokken. Zo kan ik nog wel twintig 'politiek-profeten' noemen die allen even enthousiast voor hun partij naar voren komen. Dan staat in De Roerom elke maand een andere 'profeet'. Het is maar net van welke kant de politiek wordt belicht. Hoedt u echter voor valse profeten!

F. van der Meel

Vredig naast elkaar

Zojuist De Roerom ontvangen en met veel genoegen gelezen. Ook wel met ingehouden adem hoor, bijvoorbeeld het artikel van André van Kempen over Amnesty en het stukje van Marcellus over de onchristelijke kerk.

Ik vind het dapper dat zij zo frank en vrij en vooral zo fel stelling durven nemen tegen zaken die hun eigen 'club' de mensen oplegt. Oef! In protestantse kringen zou er na enige tijd een scheuring optreden. Alhoewel: wij zijn, hoe craquelé ook, nogal van het beredeneerderige soort en komen er tegenwoordig ook wel zonder barsten uit. Als je zeer overtuigd bent van je eigen gelijk is er altijd wel één van de afgescheiden gemeenten in de buurt die precies zegt wat jij wilt horen. Daar ga je dan op zondag fijn gelijk zitten hebben tegenover de boze buitenwereld.

Het blijft voor een PKN'er zoals ik verbazingwekkend hoe in één Roerom zoveel verschillende uitingen van geloof vredig naast elkaar kunnen bestaan. Energieke en gedurfd gedachten naast de beschrijving van heiligenlevens en wijwater. Zo iets zou je bij ons toch minder snel hebben. Er zou na korte tijd een bloedgroep moeten vertrekken of er zou een nieuw blad worden opgericht.

Ik vind het oprecht geweldig wat jullie doen. Na lezing leg ik het blad ook stevast op de literatuurtafel in de kerk. Stuur je eens een rekening of kan ik het bedrag - € 20,- toch - gewoon overmaken? Ik wil het graag blijven lezen. Complimenten voor jullie prima en zeer lezenswaardige Roerom! Hartelijke groet.

Barbara

Verzorgd

Het maartnummer ziet er verzorgd uit. Ik heb het nummer pas gedeeltelijk gelezen, maar inspirerend vond ik het artikel van Franck Ploum en vooral dat van Andre van Kempen.

Succes met jullie werk en een bijdrage van mijn kant. Vriendelijke groet.

Frans Boddeke

Welcome gast

Met veel waardering volg ik uw werk voor 'De Roerom'. Altijd is het blad een welkome gast in mijn huis. In het kader van meedenken stuur ik een tekst op. Mochten stukken daaruit kunnen bijdragen aan een volgend nummer, gebruik het dan zonder enige verplichting. Zie het vooral als een sympathiebetuiging voor uw werk. Hartelijke groet.

Frits van der Ven s.j.
Amsterdam

Uit: Frits van der Ven
Paasprek 2006

Meer dan 400 jaar geleden kwam Matteo Ricci, Italiaans Jezüet, als missionaris in China aan. Hij trof er een zeer ingewikkelde en verfijnde cultuur aan. De vraag was hoe hij zijn christelijk geloof verstaanbaar, aantrekkelijk kon maken voor de Chinezen. Hij is een klassiek voorbeeld voor inculturatie geworden. Hij werd mandarijn en belangrijk wetenschapper aan het hof van keizer Kang Xi en publiceerde klassieke Chinese werken. Pas na tien jaar durfde hij het aan tot het Chinese volk te spreken over zijn godsdienstige overtuigingen. Hij gebruikte daarvoor woorden die hij van de Chinezen zelf had geleerd. Hij nam Chinese praktijken, zoals eerbied bewijzen aan iemands voorouders, op in de christelijke liturgische gebruiken. Zowel toentertijd als later werd Ricci ernstig bekritiseerd. Men beweerde dat hij de christelijke boodschap afzwakte en de christelijke praktijk bedierf met elementen van een heidense eredienst... De geschiedenis herhaalt zich nog steeds. Niet alleen in derde wereld landen, maar ook in Europa waar christenen trachten te reageren op de sterk postchristelijke cultuur van onze tijd.

Meer dan anders

Peer Verhoeven

Meer dan anders

Meer nog dan anders
in deze tijd beseffen dat stilte
het hart der dingen is en ervaren
wat stilte zegt en rust doet.

Meer nog dan anders
in deze tijd beseffen dat wij allen
het ene gegeven leven delen en dat
geven en delen dus des mensen is.

Meer nog dan anders
in deze tijd beseffen dat sober
voldoende is en dat overdaad
zelf, medemens en aarde schaadt.

Niet jezelf

Vraag meer van jezelf
dan van een ander.

Praat jezelf niet schoon door
anderen de schuld te geven.

Vertrouw je medemens, zolang
het tegendeel niet overduidelijk blijkt.

Goed fout

De fout van één is vaak
de schuld van zeer velen.

Prijs het goede van iemand;
ver groot diens fouten niet uit.

Vergeven is grootser
dan vergelden.

Zoals

Zoals licht uit duister,
de morgen uit de nacht -
zoals wortel en vrucht
uit zaad in de grond, -

zoals lach en traan
uit een bewogen hart -
zoals de lente ontwaakt
uit de winterslaap -

zo ontluikt vertrouwen
uit het diep van de mens
die U beleeft als hart en ziel
van zijn bestaan en alle leven.

Blijf zo met ons, leef zo in ons
in tijd en eeuwigheid.

Méér

Luisteren naar wind en vogel,
je eigen stem en stille adem.
Luisteren naar lied en lach,
klank en klacht.
Luisteren en méér horen.

Door sperwer, ekster of andere bandiet, die vogeltjes louter als lekker boutje ziet,
is zo open en bloot het risico wel erg groot. (© Foto: Cathrien Verhoeven)

Kijken naar boom en bloem,
horizon en hemel.
Kijken naar wolk en water,
de aarde die zich tooit.
Kijken en méér zien.

Meegaan met die niet kunnen,
hier vreemd verdwalen.
Meegaan met die niet tellen,
door iedereen gemeden.
Meegaan zover het kan.

De vogels

Zo vrij als een vogel
zingen ze hun lied
van vroeg in de morgen
tot laat in de schemer.

Voor niets beducht
springen, vallen ze
als was het kinderspel
trefzeker van tak op tak.

Dan spreiden zij hun vleugels
en laten zich vangen
in de zachte luchtlaag van
de aarde, die hun moeder is.
(Vrij naar Harrie Beex)

Oermenselijke intuïtie

Ga het aan Petrus en de leerlingen vertellen... Maar ze zeiden niemand iets, lees je in de oudste ons bekende versie van 't verhaal over het Lege Graf... (Mc. 14,7-8)

Ga het snel aan zijn leerlingen vertellen. En de vrouwen liepen hard om het hen te vertellen ... Zo eindigt een decennium later het verhaal bij Matteüs. (Mt. 28,7-8)

Ze keerden terug van het graf, vertelden

alles aan de elf en de anderen, maar werden niet geloofd. Toch rende Petrus naar het graf en trof er alleen de linnen doeken aan... schrijft Lucas weer wat later. (Lc.24,9-12)

Maria Magdalena, als eerste ter plekke, ging het graf niet in. Ze waarschuwde Petrus en Johannes en deze twee gingen als eersten het graf binnen... schrijft Johannes tegen het jaar 100 na Christus. (Joh. 20,1-10)

In het verhaal over het Lege Graf kwamen Petrus en de leerlingen aanvankelijk niet voor; het ging puur en alleen over de ervaring van de vrouwen. Maar het is met de ontwikkeling van de Jezus' beweging meegegroeid en toen deze enige vorm en ook leiders kreeg, moesten deze voormannen de eerste gelovigen, eerste getuigen worden.

Zo is de vrouwelijke, menselijke intuïtie buiten spel geraakt en kwam het getuigenis van Jezus' verrijzenis geleidelijk in handen van de top, die het de mensen als een openbaring van buiten hen te geloven voorhield en voorhoudt.

In oorsprong is het geloof in 'Het leven sterker dan de dood; liefde overwint' een oermenselijk besef, dat de mens in het hart is gegrift, - van waaruit Jezus van Nazaret voluit leefde en dat hij na z'n dood allereerst in 'vrouwen' wekte.

'Historisch blijken het vrouwen te zijn geweest die het eerst het bericht dat Jezus leeft hebben verspreid... Mede dankzij hun ervaringen is de zaak van Jezus in beweging gekomen. (Edward Schillebeeckx)

Radicaal

Gérard van Tillo

Radicaal-zijn maakt een consequente indruk, maar kan zo extreem overkomen, dat je de aansluiting met anderen verliest. Wat is aan te bevelen?

Het woord *radicaal* komt van het Latijnse *radix*, dat *wortel* betekent. Als bijvoeglijk naamwoord betekent het *tot de wortel gaande, diep ingrijpend, extreem, absoluut*. Het woord vertegenwoordigt eigenlijk twee verschillende kwaliteiten: het grondige, compromisloos tot de bodem gaan, wat gewaardeerd wordt en bewondering afdwingt; maar daarmee ook het extreme, waardoor anderen zich gemakkelijk gepasseerd en bedreigd kunnen voelen. We kennen het woord vooral met betrekking tot politiek-ideologische en religieuze standpunten.

Politiek-ideologisch

Een voorbeeld van waardering voor het afwijzen van compromissen is de opmerkelijke opmars van de Socialistische Partij (SP) in Nederland. Hoewel er momenteel geen sprake is van een linkse mentaliteit, zijn we bij de recente verkiezingen toch getuige geweest van een massale keuze voor de SP. Als er redenen zijn om niet op de andere partijen te stemmen, voelen veel mensen zich meer aangetrokken tot de ideologisch meer consequente SP dan tot een van de middenpartijen. Maar er zijn ook genoeg voorbeelden van radicale politieke standpunten die om hun extreme massaal worden afgewezen. Bijvoorbeeld het rechtsradicalisme van neonazistische en neofascistische bewegingen in Europa, de nativistische bewegingen in de VS, die een 'zuiver Amerikanisme' voorstaan; en ter linkerzijde de in betekenis afgenomen marxistisch-communistische en anarchistische bewegingen.

Religieus

Ook op religieus vlak is er een voorkeur voor een meer radicale omarming van het geloof. Degenen die na de uitredingsgolven van de voorbije eeuw de christelijke kerken - inclusief de katholieke - trouw bleven, zijn over het algemeen de meer traditioneel-orthodoxe christenen. Opmerkelijk is, dat ook de jongeren die nog bij de kerken betrokken zijn - evenals bijvoorbeeld de zogenoemde 'nieuwe katholieken' - zich vooral bekennen tot een traditioneel type kerkelijkheid, waarin weer ruim baan gegeven wordt aan verticalisme en uiterlijk vertoon. Dat radicale religiositeit meer tot de verbeelding spreekt dan een compromis-houding spreekt bijvoorbeeld uit het feit, dat juist de strengere ordes en congregaties nog enige aanwas krijgen. Maar daarnaast stuit religieuze radicaliteit ook op weerzin en verzet en kan het de nodige problemen veroorzaken. Met de strenge protestante

Radicaal onwrikbaar (© Foto: Peer Verhoeven)

richtingen is het bijvoorbeeld moeilijker om tot daadwerkelijke oecumene te komen dan met de meer gematigde zoals de vrijzinnigen, de progressieve vleugel van de vroegere Nederlands-hervormde Kerk en de Lutheranen, die ook dicht bij het katholicisme staan. Nog een ander voorbeeld van terughoudendheid ten aanzien van religieuze radicaliteit is de argwaan die er bestaat ten aanzien van radicale islamitische bewegingen. Maar hier heeft het woord 'radicaal' eerder betrekking op de vasthoudendheid waarmee politieke doelen worden nagestreefd, hoewel moslims uiteraard ook radicaal in hun geloof kunnen zijn. Hiervan getuigen de zelfmoordacties, waarvoor zich kandidaten vrijwillig aanmelden. Als je let op het effect daarvan, gaat het daarbij om wrede aanslagen. Maar tegelijk zijn het, vanuit de betrokkenen gezien, manifestaties van zelfopoffering voor een religieus ideaal.

Lijden

Ook de geschiedenis van het christendom is getekend door wreedheden en strijd. Maar volgens de christelijke opvattingen gaan zulke vormen van agitatie in tegen de evangelische waarden waarop de christelijke leer gebaseerd is. Als het gaat om het gebruik van geweld is er een verschil merkbaar tussen het Oude en het Nieuwe Testament. De God van het Oude Testament vertoont nog de trekken van een oorlogsgod, die de overwinning

belooft aan wie Hem dienen. Daar tegenover staat het begrip van het Rijk Gods uit het Nieuwe Testament als een rijk van gerechtigheid, vrede en liefde, dat niet met wapens bevochten kan worden, maar waarvoor wel een totale inzet vereist is. De toets van oprechtheid voor die inzet is wat je ervoor overhebt en wat je ervoor wilt verdragen, waarbij ook christenen tot het uiterste zijn gegaan en er hun leven voor hebben gegeven.

Solidariteit

Zo presenteert het christendom zich als een lijdensmystiek en een visie op de eindigheid van het leven, waarbij lijden en dood een positieve betekenis hebben gekregen in het licht van lijden en dood van de Jezusfiguur uit de evangeliën. Dit wil zeggen, dat ook veelal negatief ervaren levensaspecten zoals lijden en dood voor dat Rijk Gods kunnen worden ingezet. Dat hoeft niet als een wereldvreemde of al te transcendente opvatting van het bestaan gezien te worden. Want het is ook een element van het christelijk geloof, dat God in deze wereld aanwezig is in de solidariteit tussen mensen, waarvoor je tot het uiterste kunt gaan. Een positieve waardering van lijden en dood en nadruk op solidariteit zijn overigens niet exclusief voorbehouden aan het christendom. Er zijn ook andere religies, zoals bijvoorbeeld de sji'ietische islam, die een lijdensmystiek kennen en de onderlinge solidariteit bevorderen. En uit de genoemde zelfmoordacties blijkt eveneens een in religieus opzicht positieve waardering van de dood.

Gebrokenheid

Anderzijds geldt ook voor christenen, dat het formuleren van religieuze idealen niet hetzelfde is als deze ook in praktijk brengen. De onvoorstelbare intolerantie die je ook in het hedendaagse christendom in het klein en in het groot aantreft, getuigen hiervan. Toch zouden de onderscheiden religieuze richtingen elkaar moeten gunnen de lat zo hoog mogelijk te leggen en idealen te formuleren, waaraan we nooit helemaal kunnen voldoen. Ook zouden we elkaar moeten toestaan radicale maatregelen te nemen om de gestelde doelen zo dicht mogelijk te benaderen. De enige grens die aan die radicaliteit gesteld zou moeten worden is de genoemde solidariteit. Niet alleen met de eigen geloofsgenoten, maar met de hele schepping en al haar bewoners, tot wie we ook zelf behoren. Hier ligt tevens het aanknopingspunt voor overleg over de grenzen van radicaliteit en tolerantie, op grond van het gemeenschappelijk belang om van de wereld een huis te maken waar het voor iedereen goed wonen is.

Sterk als de dood

Marieke van Baest

De meeste overblijfselen van de Egyptische beschaving zijn uit graven opgedolven. Dit betekent niet dat die vondsten voor het grootste gedeelte getuigen van droefenis en tragiek. Ze geven juist de grote levensvreugde en de vitaliteit van de Egyptenaren weer. De inwoners van het oude Egypte hielden zozeer van de grote en kleine genoegens van het dagelijks leven, dat ze juist die in kleuren en - bijna - geuren laten afbeelden op de muren van

Jachttafereel uit het graf van Nebamun

hun graven. Ze zien er overduidelijk naar uit om het goede leven in het hiernamaals voort te zetten. Daarom nemen ze alvast hun liefste bezittingen mee, zodat het hen in hun nieuwe leven aan niets hoeft te ontbreken.

Maar niet enkel bezittingen gaan mee op 'de lange reis'. Ook stemmingen, gevoelens en ervaringen worden als zo kostbaar beleefd, dat ze meegaan naar het hiernamaals. Uitgebreide maaltijden met familie en vrienden, boottochtjes, jachtpartijen, tederheid tussen geliefden, muziek maken, verpozen in de tuin bij de vijver, - de levenslust spat ervan af. Op de schildering uit het graf van Nebamun - 'Amon is mijn heer' - van ongeveer 1400 voor Christus, zien we zijn gezin tijdens een familie-uitje. Het moet een dierbare herinnering zijn, - een dag die het gezin Nebamun ook in de eeuwigheid verlangt te beleven.

De wellicht grootste vergeten schat van het oude Egypte is echter de poëzie. Poëzie biedt naast de vreugde van het taalspel ook waarachtig inzicht in de drijfveren van mensen, hun onderlinge verhoudingen en levensvisie. Het lezen van poëzie geeft toegang tot de emoties van mensen. *'Pluk daarom de dag; neem vrijaf! Wees onvermoeid en onophoudelijk levend, jijzelf en je ene ware lief! Laat je hart niet bezorgd zijn tijdens je aardse reis, maar pluk de dag in haar voorbijgaan!'* Dit staat te lezen in het graf van Inherkawy, opzichter van de grafbouwers, die rond 1175

voor Christus begraven is. En ook hier geldt, dat de Hebreëen bij hun vertrek uit Egypte niet alleen hun vege lijf hebben meegenomen. Veel van de Oud-Egyptische poëzie is duidelijk herkenbaar terecht gekomen in het bijbelboek *Hooglied*. Bijvoorbeeld deze Tweede Zang uit een papyrus die tegenwoordig in Dublin bewaard wordt, gezongen door een verliefd meisje.

Mijn broeder heeft mijn hart in beroering gebracht met zijn stem. Hij woont dicht bij het huis van mijn moeder. Hoe goed zou het zijn als mijn moeder mij wilde helpen! Mijn broeder, ik ben u toegewijd door de godin als uw geliefde! Kom tot mij, opdat ik uw schoonheid zie. Mijn vader en mijn moeder delen in mijn vreugde, alle mannen zullen u toejuichen als in koor, ze zullen u met applaus ontvangen, mijn broeder! Ik liep langs zijn huis, zijn deur stond open. Mijn broeder stond naast zijn moeder, met al zijn broers en zusters. Zijn liefde heeft het hart van alle voorbijgangers veroverd: de volmaakte minnaar, die zijns gelijke niet heeft, een broeder hoogstaand van aard! Hij keek mij aan toen ik voorbijkwam; ik was alleen in mijn vreugde. Hoe springt mijn hart op van jubel omdat mijn broeder mij heeft gezien! Ik snel naar mijn broeder en ik kus hem in tegenwoordigheid van al zijn metgezellen.

De meeste liefdespoëzie van verlangen en vervulling, is teruggevonden in de graven rond Deir el Medina. Dit dorp van de arbeiders, ambachtslieden en kunstenaars die tijdens het Nieuwe Rijk (1539-1075 voor Christus) in de vallei der koningen de graven van de farao's bouwden, bestaat nu nog. De overvloed van de natuur verwijst naar de vruchtbaarheid die liefde in

mensen teweeg brengt. Want ook voor de mensen van het oude Egypte is liefde de alomvattende kracht die leven mogelijk maakt, tot bloei brengt en onderhoudt. *'Jouw stem horen is granaatappelwijn; ik herleef door te luisteren. Kon ik jou zien met elke oogopslag; dat zou mij meer goed doen dan eten en drinken.'* Een van de meest ontroerende gedichten is al die eeuwen geleden gemaakt door een niet meer bij naam bekende vrouw uit de 18e dynastie (1550-1292 voor Christus). Ik heb haar woorden herdicht.

*Zoet, zoet, zoet -
als honing in de mond waren
jouw kussen op mijn borst, mijn haar.
Maar nu is mijn hart
het zonverschroeide zuiden,
waar velden verlaten liggen,
grijs en kaal de grond.*

*Kom, kom, kom
en kus mij als ik sterf!
Dwingend leven was altijd
in de adem die jij gaf.
En bij die kus, al lig ik reeds
in het graf, sta ik op - en breek
de boeten van het doodsverderf.*

Toen en nu geldt dezelfde waarheid: liefde is sterk als de dood.

Graf van Nebamun (Thebe, Nieuwe Rijk)

De kracht van het bewegen

Redactie

'Evenals *VolZin* schreef natuurlijk ook *De Roerom*, met de gedachten van Peer Verhoeven, over het proefschrift van Ineke Albers. In *VolZin* was het accent net even anders. *Het loopt zoals het loopt* heette het daar. Ik heb mij in dat accent herkend tijdens en vanuit mijn voettocht naar Assisi. Hoe het/ik liep in de herfst van 2005 heb ik proberen samen te vatten in een poëtische tekst.' Dit schrijft Frans van Kasteren ons.

Mijn weg langs stille akkers,
onder ruisende bomen
die naar hun herfststooi verlangen.
Door doorwaadbare beekjes,
tegen steile bergen
en vals plat van de heuvels,
door weiden waarvan
het gras niet meer groeit.
Er is deze weg te gaan.
Ik groet onderweg een mens als ik,
die denkt dingen als ik,
die zegt iets wat nooit wordt bezongen,
die put uit bronnen die altijd stromen.
Net als ik.
Tussen hemel en aarde
vermoeden wij eeuwige dingen.

Mijn weg.
Met de vroege zon vertrek ik
als de mist zijn kans verliest.
De vogels zingen hun lied
nu de blauwe hemel blinkt.
Ik ga langs wegen
met schitterende vergezichten,
waarin kleur naast kleur
zich tooit voor zoveel licht.
Ik groet de boer - alléén als ik -
met zijn tractor en ploeg.
Hij groet terug en kijkt,
zoals ook het kind, later;
of ik last meedraag op mijn rug?
Zij zijn gerust als ik
met kwieke stap mijn weg ga.
En zij vermoeden misschien, net als ik,
tussen hemel en aarde
zijn eeuwige dingen.

Mijn weg ga ik alleen.
Dat weegt soms,
terwijl ik weet en ervaar
dat thuis en vrienden meegaan.
Er is bewijs van, keer op keer,
als mijn gsm-etje zoemt:
'We denken aan je, kop op, gaat het?'
Ik voel kracht voor die weg alleen.
Het drukt me niet neer.
Het is toch mijn ideaal!
Ik heb toch dankbaarheid als thema!
Nee, niet groot of sterk voel ik mij.
Eerder weet ik me gedragen, opgetild
door iets wat ik vermoed:
er zijn eeuwige dingen
tussen hemel en aarde.

Mijn weg die ik ga
van pad naar pad,
van stad naar stad,
is beeld van hoe mijn leven gaat.

(© Foto: Frans van Kasteren)

Het einde komt in zicht.
En als een eindpunt is bereikt
wil ik weer verder;
ik ben nog niet klaar.
De allerlaatste stap zet ik nu nog niet.
Deze laatste wel,
maar dan nog meer.
Er is nog zoveel te delen met elkaar.
Wanneer we dan samen gaan
doen we het met nieuwe
diepgang om de dingen.
Want tussen hemel en aarde
vermoeden wij eeuwige dingen.
(Frans van Kasteren)

Pelgrim in Europa

Ga. Vanaf je geboorte
ben je onderweg. Ga.

Je zult iemand ontmoeten;
wie, waar?
Dat weet je nog niet.
Misschien jezelf wel. Ga.

Je stappen worden je woorden;
je tred je lied.
Vermoeidheid wordt je gebed;
je zwijgen tenslotte je spraak.

Alleen of samen met anderen;
maar treed uit jezelf.

Jij die rivalen hebt
zult kameraden ontmoeten.
Jij die vijanden kent
zult vrienden maken.

Al weet je niet waarheen
je voeten je brengen. Ga.
Je bent voor de weg,
je bent als pelgrim geboren.

Een ander komt je tegemoet
is op zoek naar jou
en wil zich laten vinden
aan het einde van de weg.

In het heiligdom,
in het diepst van je hart
is Hij je vrede, Hij je vreugde.
Ga. De Heer gaat met je.

(Santuar de Lluc Mallorca;
uit het Duits Peer Verhoeven)

Pelgrim

Pelgrims zijn we allen;
van eerste stap tot laatste gang,
van schoot tot dood.

Pelgrims zijn we allen;
elke aankomst nieuwe startplaats,
elk huis een doorgangshuis.

Pelgrims zijn we allen;
alwat we hebben is gekregen,
alwat is gegeven is voor even.

Pelgrims zijn we allen;
wie weet waardoor gedreven,
wie weet door wie gewenkt.
(Peer Verhoeven)

Boskapel

1 mei om 20.00 uur Dr. Charles Caspers, kerkhistoricus 'Wat trekt mensen om op bedevaart te gaan?'

Graafseweg 276, Nijmegen; A. Pacilly
(024) 356 18 09 (18.15 en 19.15)
a.c.boskapel@wanadoo.nl

Voettocht rond Eilandspolder

Een eendaagse pelgrimage van 20 km. door Eilandspolder. Ervaar de louterende werking van het te voet onderweg zijn. Zaterdag 12 mei, 9.30-17.00 u.; € 15,-.

Rin Vastrica, La Verna, Franciscaans centrum voor spirituele ontwikkeling
Derkindenstraat 82 1062 BJ Amsterdam
(020) 346 75 30.

God persoonlijk onpersoonlijk?

Huub Schumacher

De moderne gelovige lijkt met God veeleer 'het goddelijke' te bedoelen dan God binnen bepaalde lijnen of in bepaalde vormen. Zo hadden we het vorige keer over God als iets. Maar wat dan aan te vangen met woorden als 'persoon' en 'persoonlijk' die al eeuwen voor God in gebruik zijn? Kan dit ineens niet meer, nu God blijkbaar *het goddelijke* is?

Het lijkt erop dat je woorden als 'persoon' en 'persoonlijk' niet meer gerijmd krijgt met *het goddelijke*. Of ligt het toch anders? Regelmatig zeggen en schrijven mensen, dat ze met *het goddelijke* een persoonlijke relatie hebben. Hoe kan dat dan?

Twee betekenissen

De sleutel ligt in het woord 'persoon'. Dit woord kun je - met opzet wat vreemd gezegd - twee richtingen op gebruiken. Wie de ene richting mee op gaat - wat drommen gelovigen doen - komt inderdaad tot de conclusie dat woorden als 'persoon' en 'persoonlijk' voor God eigenlijk niet kunnen. Voor wie de andere kant op gaat - wat andere drommen gelovigen doen - kan *het goddelijke* ineens toch zo persoonlijk zijn als persoonlijk maar is.

Als menselijke persoon

In het geval dat het woord 'persoonlijk' voor God eigenlijk niet kan, heb je meestal te maken met iemand die aan het woord 'persoonlijk' - met het volste recht - de betekenis geeft die het onder invloed van het Franse Personalisme na de beide Wereldoorlogen gekregen heeft. 'Persoon' en 'persoonlijk' hebben in die denkrichting altijd per se met de *mens* als persoon te maken. Je moet dit zien tegen de achtergrond van genoemde oorlogen waarin miljoenen mensen als vuil werden gedumpt. In reactie op die vernedering van mensen wil dit Franse Personalisme alle schijnwerpers te zetten op de waarheid van de menselijke persoon. Op zich is dit alleen maar goed. Maar wanneer 'persoon' en 'persoonlijk' deze betekenis hebben en je past die toe op God, dan lijkt God voor jou een man of een vrouw te zijn, - misschien dan wat uitvergroot, maar toch... Vandaar dat we in deze richting vastlopen met deze woorden.

Iets, iemand met uitstraling

Maar je kunt nog een andere kant op. We moeten dan terug naar de Romeinse Oudheid. Daar liepen lieden met een 'persona' voor hun gezicht. Het waren acteurs die in het theater, bij gebrek aan geluids-

installatie, gebruik maakten van een hulpmiddel om hun stem toch tot bij de achterste rijen in het amfitheater te laten klinken. Hun stem klonk door die 'persona' heen, werd er enorm door versterkt. Persona is een toneelmasker; het woord komt van 'per-sonare, doorheen-klinken'. Sinds de Romeinse Oudheid staat 'persona' voor wat 'door iets of iemand heen klinkt'. Van iemand die ons raakt vanwege diens bijzondere uitstraling zeggen wij ook: 'Dat is een echte persoonlijkheid'. Eigenlijk zeggen we van iedere mens, dat die een persoon is, een buitenkant waar een hele binnenkant doorheen schijnt; bij de een zus, bij de ander zo. Heel verschillende uitstralingen. Maar 'persoon' zijn ze allemaal. En dit geldt ook voor dingen. Denk aan een prachtige zonsopgang. Mensen kunnen daar soms aller persoon-

Oud Romeinse persona (Venetië)

lijkst door geraakt worden. Doorheen die zonsopgang komt er een overrompelend geheim op hen toe. Iets kan daardoor heel persoonlijk voor je zijn.

God als persoonlijk

Wanneer we nu naar God als *het goddelijke* toe gaan, dan kan God op vele wijzen door allerlei dingen in de schepping - waaronder zeker ook mensen - heen klinken, stralen of spreken. En als een mens daar op dat moment echt gevoelig voor is, dan kan God voor zo iemand ineens heel persoonlijk zijn, een *Het* dat het eigen 'ik' tot op de bodem toe ontroert, wat op zijn beurt zo'n mens zelfs een eerbiedig

Jij kan ontlokken om dit mysterie aan te spreken.

Boven- en onpersoonlijk

Professor Edward Schillebeeckx lijkt het allemaal toch nog een beetje verder aan te punten dan ik tot nog toe. Ervan uitgaande dat God zeker door de uitstraling van mensen op ons toe kan komen en dus door ons als persoonlijk ervaren kan worden, heeft Schillebeeckx er behoefte aan dit enigszins te nuanceren. Zo wijst hij op Jezus, die hij graag en met overtuiging 'heil van godswege', een definitieve openbaring van God noemt. Jezus is het gezicht van God; in Jezus is God verschenen. Maar al straalt God op nog zo'n unieke wijze door Jezus heen, we moeten toegeven dat Jezus ook beperkt werd, gebonden als ook hij was aan grenzen van tijd en ruimte. Jezus was een man en geen vrouw, nog betrekkelijk jong toen hij degene werd die hij voor ons geworden is. Hij woonde in het Palestina van die dagen, groeide op in de semitisch-hellenistische cultuur aan het begin van de gewone jaartelling. Jezus gaf God dus niet de kans om door hem als vrouw heen te stralen, of als een bejaarde wijze van tachtig, of een doorgewinterde Vlaming van onze dagen. In al zijn goddelijke menselijkheid is en blijft Jezus een gedeeltelijke openbaring van God; hij is niet identiek met God. God zelf is meer dan wat we van Hem via Jezus kunnen opvangen. Daarom, beklemtont Schillebeeckx, is God ook bovenpersoonlijk en onpersoonlijk.

Gebrandschilderd raam

Het beeld van het zonlicht en het gebrandschilderde raam is in dit verband zo mooi. Als je bij zo'n raam alleen geboeid zou

zijn door het zonlicht dat door de ruitjes straalt, die in de schildering deel uitmaken van een menselijke figuur, dan mag je van een theoloog als Schillebeeckx God zeker persoonlijk noemen. Maar hij zou er onmiddellijk aan toevoegen dat het raam zelf nog veel groter is, - dat er ruitjes te over zijn die het zonlicht weer heel anders filteren, - en dat daarom God ook bovenpersoonlijk is. Als je dan ook nog eens beseft, dat alle ramen samen nog veel te klein zijn voor al het licht van de zon, spreek dan, zeker in verband met God, ook maar van onpersoonlijk. Maar wat je ook kiest, op z'n minst is god persoonlijk.

Zoeken naar waar en echt

Joost Koopmans

Berne Anders

Nieuwe data! 26 apr., 8, 24 mei 20.00 u. Abdijkerk Heeswijk Drie stromingen uit één bron met Adem Kose, Abraham Soetendorp en Huub Oosterhuis. Kaarten vanaf 19.15 u. ingang kerk; € 7,50; (0413) 29 92 99
(Frank Kazenbroot); BerneAnders@abdijsvanberne.nl

DAC

23 apr. 11.00 u t/m 25 apr. 17.00 u. Waarom doe ik nooit wat ik eigenlijk wil? 11 mei 20.00 u t/m 13 mei 17.00 u. De dynamiek van aanwezig zijn.
Stadslaan 1, 6851 AH Huisen; (026) 326 44 22; info@dominicaanscentrum.nl

La Verna

21 apr. 9.30-16.30 u. Wandeltocht door 'het geheim van Nieuwkoop'; 28 apr. 10.00-15.30 u. Spiritualiteit van de straat.
Derkinderenstraat 82, 1062 BJ Amsterdam; (020) 346 75 30; info@laverna.nl

De Gaarde

5 mei 10.30-17.00 u. De betekenis van voedsel; 12 mei 10.30-16.30 u. Leren van bomen.
Molenhoefstraat 7, 5071 RL Udenhout; (013) 533 58 46; postmaster@degaarde.org

Thomas Oosterhout

21 apr. 9.30-16.00 u. Bezinning over Levenskunst, Mariakerk Wilhelminastraat 63 Oosterhout N.Br.
(0162) 45 31 13; *geloof.cultuur@thomasoosterhout.nl*

Hof van Lof

3, 12, 24 mei 14.00-17.00 u. Rondleiding; 10 mei 9.30-15.30 u. Liturgisch bloemschikken.
Kloosterstraat 6, 5366 BH Megen; (073) 642 10 56 (di t/m za 9.00-12.00 u) Hacken.TH@inter.nl.net

Elim

12 mei 10.00-16.00 u. Een feest van kleur.
Schiphollaan 30, 5042 TR Tilburg; (013) 463 85 05.

Tegen het oude stadscentrum van Zwolle, aan het begin van de wijk Assendorp, ligt het monumentale gebouwencomplex van de Dominicanen. Het biedt onderdak aan drie woongemeenschappen: een gemeenschap van Dominicanen, een gemeenschap van Dominicanessen en een jongerengemeenschap. Goed om eens kennis te maken met deze plek van spiritualiteit. De prior, René Dinklo, is graag bereid mij te woord te staan.

Ik knipperde even met mijn ogen toen temidden van een aantal mensen in de ruime kloostertgang de jongste naar me toe kwam en zich voorstelde als René Dinklo. Jongere kloosterlingen zijn zeldzaam in Nederland en een jonge prior helemaal!

René Dinklo

René Dinklo (41) groeide op in Olst waar hij actief was in de Karmelparochie. Hij studeerde HEAO en functioneerde daarna zes jaar als beleidsmedewerker in dienst van de overheid. Hij was wel eens te gast bij de Dominicanen in Huissen en voelde zich daar zo thuis dat hij er ging wonen. In 1993 vroeg hij zijn noviciaat aan en ging theologie studeren in Nijmegen. Na zijn professie woonde hij even in Zwolle, maar werd al snel lid van de internationale dominicaanse gemeenschap in Brussel. Toen er na anderhalf jaar een vacature ontstond in het pastoraat van de dominicanenkerk in Zwolle ging hij er heen als pastoraal werker. In 2005 werd hij priester gewijd waarna hij zijn gepensioneerde medebroeder opvolgde als rector van de kerk. Gepensioneerd zijn ze allemaal in het klooster. Hoe ervaart hij dat? 'Ik vind het zeker geen extra stimulans dat er hier in Nederland niemand van mijn generatie in de Orde is, maar ons klooster is een levendig centrum en daarom woon en werk ik hier met plezier'.

Mannen- én vrouwenklooster

Het bijzondere van Zwolle is dat de gemeenschap uit zowel mannen als vrouwen bestaat. De negen broeders zetten de oude dominicaanse traditie op eigentijdse wijze voort. Ze leven in gemeenschap volgens de Regel van Augustinus en dragen in navolging van Dominicus het geloof uit in vormen van pastoraat en verkondiging. Daarbij is de open dialoog met iemand die anders denkt dan jij belangrijk. Dominicanen willen dus graag in gesprek zijn met jong en oud. Zij nemen geen genoegen met 'wat wordt beweerd'. Wat de mannen- en vrouwencommuniteiten met elkaar bindt is dat ze met respect voor onderlinge verschillen waarheid en echtheid op het spoor willen komen. De vrouwencommuniteit noemt zich *Kohèlet*, Hebreeuws voor *Predikster*....

Holkje van der Veer

De gemeenschap Kohèlet bestaat uit vier Dominicanessen. Holkje van der Veer (47) die ook aan ons gesprek meedoet, is één van hen. Zij stapte van het Apostolisch Genootschap over naar de Katholieke Kerk. Na eerst geruime tijd in Kohèlet gewoond te hebben, trad ze ruim tien jaar geleden in bij de Dominicanessen van Neerbosch, om zo ' bezig te kunnen zijn met de dingen die me boeien'. De zusters hebben op de eerste verdieping een eigen 'huis' met een eigen

Holkje van der Veer

woonsfeer en leefstijl. Er is ook een klein gastenverblijf. Bidden doen ze samen met de broeders, op zondagavond is er een gezamenlijke recreatie en feestdagen worden ook samen gevierd. Verder leeft Kohèlet in grote verbondenheid met de dominicaanse activiteiten, waarbij Holkje voor het jongerenwerk staat.

'De andere kant'

De jongerengemeenschap die in het klooster huist wordt *De andere kant* genoemd. Het is een wisselende groep voor jongeren tussen achttien en drieëntwintig jaar uit heel Europa die een jaar te gast zijn voor een diaconaal en religieus vormingsjaar. Zij trekken met elkaar op, maken kennis met de kloostergemeenschap en werken in een sociaal project in Zwolle of omgeving. Afgelopen jaar kwamen de leden uit Duitsland, Hongarije, Noord-Ierland, Polen en Nederland. Dit jaar is er ook een Moslim uit Turkije bij!

Er wonen ook nog twee leden van de Dominicaanse Lekengemeenschap in het klooster. Zij vormen samen met enkele betrokken omwonenden de *Buitenhof*, terwijl de *Kloosterhof* de verzamelnaam voor alle bewoners en betrokkenen samen is. Eén keer per maand komen deze ongeveer achttien mensen bij elkaar. Zij willen één gemeenschap vormen en verantwoordelijk zijn voor de toekomstige ontwikkelingen van de dominicaanse aanwezigheid in Zwolle.

Nog meer dominicaans

Dan bestaat er ook nog een *Dominicaanse Familiegroep*. Een bonte verscheidenheid van achttien mannen en vrouwen die elkaar ontmoeten rond de dominicaanse spiritualiteit. Op woensdagavond organiseren ze een *Open Tafelgroep* in de kleine refter van het klooster; ze doen mee aan de wekelijkse inloopmeditatie na de Open Tafel en dragen zorg voor de vespers op vrijdag. Een meditatieve wandelgroep en een leesgroep maken de zaal compleet.

Thomashuis

Begin jaren tachtig startte het cursuswerk in en vanuit het klooster, dat nu wordt voortgezet in het *Thomashuis*. Dit centrum voor levensbeschouwelijke verkenningen zet haar deur open voor ieder die tegen de achtergrond van maatschappelijke ontwikkelingen geloofs- en zingevingsvragen met anderen wil verkennen en die naar vormen van spiritualiteit zoeken. Het aanbod omvat dagen van bezinning en spiritualiteit of studie, korte cursussen, exposities, concerten, kloosterdagen en inloopactiviteiten.

't WasdoM

't WasdoM is het jongeren centrum, gele-

Gebouwencomplex van de Dominicanen in Zwolle

gen op de bovenetage van de voormalige wasserij van het klooster. Dit centrum staat open voor groepen jongeren, vanuit een kerkelijk verband, maatschappelijke organisaties of scholen. Er is deskundige begeleiding voor groepen tot maximaal twintig personen die een programma willen opstellen en uitvoeren. Programma's kunnen variëren van een weekend tot een dagdeel. Eigen begeleiding is ook prima. In ieder geval krijgt iedere groep een rondleiding aangeboden. Ook is het mogelijk met een van de kloosterbewoners in gesprek te gaan. Iedereen is welkom bij de vieringen en er kan gebruik worden gemaakt van de meditatiekamer of van het neogotische eikenhouten koorgedeelte van de kerk. Verder biedt de dominicaanse gemeenschap onder leiding van Holkje wel eens een aantal bezinningsdagen aan, zoals in de Goede Week, met 't WasdoM als thuisplek. Ruimte om dat wat in de vieringen centraal staat te laten landen in je eigen leven samen met anderen.

De kerk

De monumentale neogotische kerk werd in 1902 als open kloosterkerk in gebruik genomen. Hoewel ze in 1995 de status kreeg van parochie vormen de Dominicanen het kerkbestuur en spreken we van een rectoraat. De kerk bevat enkele kunstschaten, zoals het Adema-orgel met 2371 pijpen! Het werd in het koor van de kerk geplaatst als afsluiting van de absis, en mede door de goede akoestiek leent het zich uitstekend voor concerten. Maar op de eerste plaats dient de kerk als liturgisch centrum. Dit centrum profileert zich als een eigentijdse dominicaanse geloofsgemeenschap. Wie zich daarbij thuis voelt kan zich als lid inschrijven via een formulier bij de ingang van de kerk. Het is dus een keuze-kerk met een gevarieerd aanbod van vieringen waarin ook mensen van de brede dominicaanse familie voorgaan. Wie er ook voorgaat, iedere viering is een volwaardige dienst van Woord en

Tafel, met lichte varianten in de vormgeving. Dat wordt zo ook ervaren door de deelnemers, want zowel bij de priester als de lekendominicaan zit de kerk even vol. Op zaterdagavond half zeven zijn dat zo'n honderdtwintig mensen en op zondagmorgen tien uur vierhonderd! Weer knipper ik even met mijn ogen: zoveel!?

Bible-belt

'Vergeet niet', leggen René en Holkje uit, 'Zwolle hoort nog bij de bible-belt, dus ga je op zondag naar de kerk. Maar er zijn hier vele richtingen. Onder welk dak hoor je dan thuis? We zien dat lichtere protestanten hier bij ons hun plek vinden. Verder vormen we met zijn achten een goed voorgangersteam, terwijl koren en muzikanten van niveau zijn. Het repertoire wordt regelmatig vernieuwd. Van tijd tot tijd houden we na de viering bij een kop koffie een nagesprek, waarin we met bezoekers terugkijken en uitwisselen wat we aan de viering beleefd hebben. Dat werkt bindend.'

Stichting

Wat een gevarieerd aanbod hebben deze zoekers naar waarheid en echtheid op gang gebracht! Daar zit zeker een geweldige organisatie achter? 'De dominicaanse activiteiten én aanwezigheid in Zwolle zijn ondergebracht in de *Stichting Door-gang*. Dominicaanse activiteiten in Zwolle en omstreken bevorderen en doen uitvoeren is het doel. Hiertoe ondersteunt ze zowel de bestaande gemeenschapsvormen als nieuwe vormen en activiteiten die draagvlakken kunnen zijn om de dominicaanse aanwezigheid te continueren. De Stichting zoekt natuurlijk ook naar mogelijkheden om de zaak financieel gezond te houden. Daartoe verhuurt ze onder andere diverse ruimtes van het klooster die elk een specifieke sfeer ademen en plaats bieden aan groepen van diverse groottes.' Als ik in Zwolle woonde wist ik het wel.....

Bekkersviering in de Boskapel

Louis Nabbe

Onlangs verscheen het gedenkboek *Een hartstochtelijk priesterleven* veertig jaar na de dood van mgr. Marinus Bekkers. Zondag 13 mei is er in de Boskapel te Nijmegen een voor iedereen toegankelijke *Bekkersviering*, waarbij ondermeer mgr. Jan Bluysen aanwezig zal zijn.

Afgelopen jaar was het veertig jaar geleden, dat bisschop Bekkers ons ontviel. Einde van 'een hartstochtelijk priesterleven,' zoals zijn opvolger mgr. Jan Bluysen in het onlangs verschenen gedenkboek schreef. Dit gedenkboek weegt zwaar, maar is allerminst zwaarwichtig.

Mag niet weg

Lezend en kijkend naar de vele unieke foto's uit het archief van Peter Steffen vraag je je af, waar die kerk is gebleven die voor vele mensen aantrekkelijk en een nabije leidsvrouw was. De geestelijke uitstraling van bisschop Bekkers mag niet uit onze leefwereld verdwijnen. Gerard Rooijackers, een van de auteurs van het boek, zou het liefst zien, dat er in de Bossche Sint Jan een blijvende herinnering kwam aan deze bewonderenswaardige bisschop en man van de eeuw. Helaas constateert hij een 'Bekkersstilte' bij het bisdom, wat velen met hem betreuren.

Zondag 13 mei Boskapel

Om deze stilte te doorbreken, de persoon

Martinus Bekkers als jong priester

van Bekkers na veertig jaar in een warm licht te plaatsen en recht te doen aan zijn geestelijk erfgoed, heeft de Boskapel in Nijmegen het initiatief genomen tot een *Bekkersviering* op zondag 13 mei om 10.30 uur in de Boskapel aan de Graafse-

weg 276 te Nijmegen. Pastor Joost Koopmans heeft Bisschop Jan Bluysen bereid gevonden zijn medewerking te verlenen aan deze gedachtenisviering. Daarin zal heel zeker diens indrukwekkende getuigenis doorklinken, dat we hoorden bij de presentatie van het gedenkboek. Naast Bluysen zullen ook Peter Nissen en Gerard Rooijackers - beiden medeauteurs van het gedenkboek - hun licht laten schijnen over Bekkers en diens pontificaat. Jan Broeders van de Bekkersstichting, die zich sterk maakt voor de verbetering van de leefsituatie van mensen-met-een-beperking in Afrika, Azië, Latijns Amerika en Oost Europa, zal spreken over de wapenspreuk van Bisschop Bekkers *Caritas pro armis, liefde als wapen* en hoe daaruit de *Stichting Bisschop Bekkers* is voortgekomen, die dankzij donateurs en schenkingen tot op de dag van vandaag werkzaam is.

Welkom

Iedereen wordt van harte genodigd op zondag 13 mei in de Boskapel om in een sfeervolle ambiance samen een inspirerende mens te gedenken, die voor bisdom Den Bosch, voor de kerk van Nederland en ook ver buiten de kerkmuren een beloftevol teken is geworden van God in ons midden.

De bloesenvrouw

Daarginder waar de meiboom bloeit
waar bloesems staan te dromen
zag ik een vrouwe komen
een vogelijng vloog mee

Daarginder waar de meiboom bloeit
waar bloesems zijn ontloken
heb ik een vrouw gesproken
de meiboom deinde mee

Daarginder waar de meiboom bloeit
waar bloesems zachtken trillen
zag ik een vrouw verstillen
de meiboom treurde mee

Daarginder waar de meiboom bloeit
met bloesems boven stenen
heb ik een vrouw zien wenen
de graven zuchtten mee

Daarginder waar de meiboom bloeit
met bloesems boven bomen
heeft zij een steen genomen
de kruisen beefden mee

Daarginder waar de meiboom bloeit
met bloesems boven zanden
daar zegenden haar handen
de graven wachtten mee

Daarginder waar de meiboom bloeit
zag 'k bloesems in haar ogen
een moeder droeg bewogen
haar dood kind met zich mee

Daarginder waar de meiboom bloeit
waar bloesems zachtken zingen
van leven, dood en dingen
daar zong de moeder mee

Zij zong van leven en van dood
van hemel en van aarde
zij zong van toen zij baarde
zij zong van dood is nee

De vogelijng zong mee.

Ine Verhoeven

(© Foto: P. de Bont)

Grafstemming

Jeanne van Leijssen

(© Foto: Jac van Leijssen)

Opdracht: 'Er zit een vrouw in een bus-hokje ergens in Nederland. Ze heeft een hoofddoek om. Ze huilt. Wat is er gebeurd? Wat gaat er gebeuren?' Als ik het intakegesprek afsluit en terloops op mijn horloge kijk, bedenk ik met wat haast nog net de sneldienst naar het centrum te kunnen halen. Ik maak een vervolgspraak en druk hartelijk nog de hand van deze enthousiaste coördinator van dit 'Moedercentrum'.

Buiten regent het weer eens en waar feitelijk de vrouwen in deze multiculturele buurt de onlangs ingerichte 'hangplek' zouden moeten bevolken, ligt dit parkje er nu troosteloos bij. Er slingeren wat bierblikjes, papierresten en een fel gekleurd kindersandaaltje. Ik steek mijn paraplu op en versnel mijn pas.

Bij het rondenvan van de laatste straathoek, zie ik mijn bus juist vertrekken bij de halte. Te laat dus. Over een kwartier komt er weer één en ik besluit maar gewoon te wachten. Als ik bij de halte kom, zit er al iemand op de bank. De vrouw is wat ineengedoken, kijkt niet op, aan haar arm een grote plastic tas van de supermarkt in de wijk en met haar handen gevouwen in haar schoot. Om haar hoofd een doek en over haar schouders een soort wollen cape met een motief dat ik herken.

Ik begroet haar en kijk of ze reageert. Ze kijkt op en dan zie ik, dat het de moeder van Loubna is, mijn collega. Ik herken haar omdat ik haar een maand of wat geleden bij Loubna thuis trof, toen ik daar op kraamvisite was. Terwijl ik haar dit vertel, zie ik dat er tranen in haar ogen

staan. Ik twijfel even of en hoe ik verder moet gaan, maar mijn eerste ingeving zegt: 'Kan ik iets voor u doen?'. Ze kijkt me nu heel indringend aan en zegt met gebroken stem: 'Gaat niet goed met kind'. Welk kind? Loubna's kind? Hoe kan dat nu? Ik probeer haar uit te nodigen tot meer informatie, maar in eerste instantie moet ze huilen. Ik laat haar en schuif een beetje naar haar toe. Als het snikken wat is bedaard, roept ze plompverloren: 'Kindje in Marokko begraven'. Ik schrik heftig, maar probeer haar dit niet te laten merken.

Ik stel voor samen naar haar huis te gaan om daar verder te praten. Zij pakt mijn arm stevig vast en knikt bevestigend. Als wij samen gearmd en onder één paraplu van de halte weglopen, komt de bus de straat inrijden. Eenmaal thuis rommelt ze eerst wat in de keuken. Als we aan een kop warme thee zitten, vertelt ze over de baby, die een ernstige hartkwaal blijkt te hebben. Ze vertelt over Loubna die heeft aangegeven, dat als haar kind sterft ze dat hier in Nederland wil laten begraven. Ze vertelt ook dat verdere familie dit maar moeilijk vindt, omdat het volgens de islamitische regels dient te gebeuren.

Anderhalf uur later pak ik alsnog de bus naar kantoor en knip de computer aan. Ik brainstorm over nieuwe projecten. Voorlichting over doodsgebruiken? Rouwbegeleiding bij kindverlies? Creëren van islamitische begraafmogelijkheden? Dit morgen maar meteen aan het Moedercentrum voorstellen. En dan draai ik Loubna's nummer...

Vriend

jij bent mijn tweede ik
in wie ik mij herken
met wie ik tot de laatste snik
met hart en ziel verbonden ben

ik ben met jou vertrouwd
wil alles met je delen
mijn hartsgeheim heb ik ontvouwd
met jou alleen uit velen

en niemand die mij meer kan grieven
dan jij die mij zo kent
en die mij nadert naar believen
verwant als jij me bent

waarom heb je me dan verlaten
alsof je god bent in geheimenis
je weet ik ben niet goed in 't praten
en niet bedreven in belijdenis

wees deze keer mijn beter ik
herstel wat is geschonden
vergeef met vriendelijke blik
blijf mij toch trouw ondanks mijn zonde

hoe innig was ons samenzijn
toen zij aan zij wij vreugde vonden
trap mij niet na in wrevel en venijn
nu ik de vriendschap heb geschonden

Nico Tromp *msc*
Ps 55,14; 41,10

De morgen van God

Leegte, alles is leegte
Uit de leegte klinkt de lach
Iedereen wil leven en liefhebben
Maar niemand heeft door hoe het moet
Want alles is leegte, zegt *Prediker*.

Laat de bloemen maar bloeien
De vogels maar vliegen
De wereld maar draaien
Je hebt de oude zon zien ondergaan
Maar eerst was ze verrezen
In de morgen van God.

Volheid, alles is volheid
Uit de vreugde klinkt de lach
Iedereen mag leven en liefhebben
En ieder heeft door hoe het moet
Want alles is volheid, vertelt mijn hart.

Laat de kinderen komen
De jongste de oudste
De wereld zal draaien
Je zult de nieuwe zon zien ondergaan
Maar steeds zal ze verrijzen
In de morgen van God.

Ine Verhoeven

Een bijzonder afscheid in Dongjum

Mebius Assuerus Brandsma

Wil en wens van een overledene tellen méér dan welke gewoonten of voorschriften ook. Niet ieder gezin of elke familie is in staat om het afscheid, zijn of haar persoon en leven waardig, te vieren. Mebius Brandsma beschrijft hoe zijn broer te rusten gelegd is.

Enkele kilometers boven Franeker ligt het dorpje Dongjum. Een kleine kerk en enkele straten met huizen. Buiten het dorp is het land weids en de grond zwaar. Het kent de seizoenen van droogte en schrale wind; van zon, warmte en uitbundige regen; van stormen en harde winters, die het land kunnen teisteren. Vroeger was er alleen landbouw, tegenwoordig wisselen bouw- en grasland elkaar meer af. Je kunt er ver kijken over het weidse land naar de dorpen in de verte met hun trotse kerktorens.

Mijn broer

Aan de noordoost kant van het dorp woonde mijn broer met zijn vrouw en kinderen op een prachtige grote kop-halsrompboerderij en bebouwde er de zware kleigrond.

Enkele jaren geleden kreeg hij kanker; hij was toen net 66 geworden. Met het einde van zijn leven in zicht ging hij verder, deed wat hij kon doen, pikte nog een aantal dingen op, waarvoor hij grote belangstelling had maar die tot dan toe waren blijven liggen, en was dankbaar als mensen hem kwamen bezoeken. Zijn ziekte werd niet of nauwelijks ter sprake gebracht. En zelf verstilde hij enigszins.

Assuerus Sikke

In de vroege ochtend van vrijdag 8 decem-

ber 2006 overleed hij op zijn boerderij: Assuerus Sikke Brandsma. Zijn kinderen en zijn vrouw baarden hem op in de grote opkamer van het voorhuis, met van die grote open ramen waardoor je over het land kon kijken en naar het dorpje Dongjum in de verte. Ze maakten licht voor hem op de kandelaar en omgaven hem met bloemen. Uit land en buurt kwamen de mensen om afscheid van hem te nemen. Er werd soms aan het voeteneind van zijn bed nog lang bijgepraat. Betrokken, warm en zelfs gezellig, ook al was er gemis en verdriet.

Mijn broer was de derde van tien kinderen, opgegroeid in een gelovige katholieke traditie. Hij was een nuchter religieus man en niet bepaald betrokken bij zijn parochie, waar een restauratief beleid wordt gevoerd.

De familie vond het in de geest van hun man en vader niet passen, dat de uitvaart in de parochiekerk zou plaatsvinden, en besloot uiteindelijk om het afscheid op de boerderij zelf te houden, waarbij zijn oudste broer dit afscheid zou leiden. Zijn grote zoons maakten de enorme boerenschuur gereed, zetten de grote tractoren en landbouwwagens aan de kant, maakten drie vakken, plaatsten daarin driehonderdvijftig stoelen en installeerden een paar grote gaskachels. Toen gingen ze

naar een buurtparochie, geleid door een pastoraal werkster, om wat kerkspullen te lenen. Ze kregen spontaan mee wat ze nodig hadden: zes zwartgeverfde kandelaars - derde klas! -, een kandelaar met een Paaskaars, een wierookvat, een koperen emmer met water en kwast.

In wurd fan wolkom

Hjoed nimme wy ôfskie fan Assie, man fan Elseke, Heit fan Hendrik en Jeltsje, fan Lusija, Jakob en Jetty, fan Hedwig, Tsjebbe en Paulus, pake fan Maaïke, Sikke en Regina, boer hjir yn Doanjum op dit moaije spul út de fiere fierte altyd al te sjen.

Wolkom ek jimme allegear: susters en broers, skoansusters en swagers, omkesizzers, nichten en neven, de fierdere famylje en jim, dy't in bisûndere bân ha mei Assie. It is moai dat jimme hjir kommen binne om Assie de lêste eare te jaan. It sil de famylje sûnder mis ta treast wêze.

Fries

Op woensdag 13 december was de afscheidsviering. Velen kwamen naar de grote boerderij, waar de Friese vlag halfstok hing. Alle stoelen werden bezet door de beide katholieke families en door vele protestantse en niet-kerkelijke vrienden, burens en kennissen. Het was behaaglijk in de grote schuur. Op een keyboard werd muziek gemaakt en de zang begeleid. De boer zelf, gestorven, opgebaard in een open houten kist op de vloer van zijn eigen grote schuur.

De afscheidsdienst werd in het Fries gehouden, omdat dierbare gedachten, herinneringen en emoties met eigen woorden soms beter kunnen worden uitgedrukt. Woorden van welkom, van gebed, van herinnering aan een goed en zinvol leven met alle lief en leed en vrolijkheid, die daar bijhoren. Woorden uit Prediker, in de Friese bijbel zo goed in het woord gevat: 'Foar elk ding is in oere en foar alles ûnder de himel in tiid. Der is in tiid om berne te wurden en in tiid om te stjerren...' (Prediker 3,1-2).

Licht lied en woord

De kinderen sloten de kist van hun vader. En wij staken zes grote kaarsen aan met het licht van de Paaskaars. De kleinkinderen zetten kleine lichtjes op de kist, zoveel ze wilden. We zongen Friese liederen over het land en zijn geschiedenis en ook liederen van geloof en gebed. We vertelden over zijn leven van geboorte tot dood en probeerden te zeggen, wie hij geweest is en wat hij allemaal wel en soms ook niet voor ons gedaan en betekend heeft.

De boerderij van Assuerus Sikke Brandsma

Een authentieke en autonome man, niet altijd even gemakkelijk voor zichzelf en anderen. Een, die eenvoudig en dicht bij de grond leefde en werkte, humor had en flink plezier kon maken. Een man die wist wat hij wilde en diepgang in het leven zocht.

Zijn oudste zoon

Toen hebben we zijn lichaam geëerd met veel wierook en het daarna gezegend met water, bron van leven. Als een laatste gebaar in dit afscheid zegende de oudste zoon zijn vader nogmaals met water. We zongen *De Hear is myn hoeder* en trokken met de dode naar buiten om hem te begraven in één van de vier graven op het kerkhof in Dongjum, die volgens oude rechten aan zijn boerderij toebehoorden. Zware wolken hingen over het land, maar het was gelukkig droog.

Aan de aarde toevertrouwd

In een lange stoet auto's, sommigen op de fiets en enkelen zelfs te voet, brachten we hem naar Dongjum, twee kilometer verder. Naar Friese traditie droegen zijn kinderen hem één keer rondom het Nederlands Hervormde Kerkje en vertrouwden hem daarna toe aan de aarde. Nogmaals baden we voor hem, dat onze God zijn namen, *Assuerus Sikke Brandsma*, mocht schrijven in de palm van Zijn hand en dat hij mocht rusten in vrede. Daarna gooiden we wat grond op de kist; aarde waaruit hij ooit genomen is en waarnaar hij nu terugkeerde. Het was goed zo.

We verlieten zijn laatste rustplaats, ont-

Hervormde kerk Dongjum

moetten elkaar bij een eenvoudige maaltijd en vertelden de verhalen, die waren blijven liggen wanneer je elkaar niet dagelijks ziet. Het werd weer gezellig, terwijl hij tegelijkertijd nog in onze gedachten en in ons hart was.

Het is in de Goede Week dat ik dit schrijf.

We gaan door leven en lijden naar de opstanding, ieder jaar weer. Altijd in het voorjaar wanneer alles om ons heen weer prachtig in kleur opkomt. Dit maakt de geloofstaal over *opstaan* wat gemakkelijker, wil ik geloven. Laat ons leven, almaar, ook als we er niet meer zijn, schrijft Marjolaine de Vos in de NRC van 2 april jl.

Het lichaam van Assuerus Sikke Brandsma werd ook gezegend door zijn oudste zoon

Lit ús foar Assie bidde

Hear God, mei lege hannen steane wy foar Jo, no't myn man, ús heit en pake, ús Assie der net mear is. Safolle dat wy mei him bilibbe ha, sa'n bulte dat hy dien hat, safolle wille en moaije ferhalen, dy't wy mei him dield hawwe.....dit alles is foarby.

Wy tankje Jo foar dit libben. It mocht 67jier lang duorje en it wie sa de muoite wurdich.

Wy lizze Assie yn Jou hannen, Hear God, en bidde Jo: Nim him op yn Jou ivige frede. En kom ús, dy't efterbliuwe hwat temjitte, as wy it te dreech ha en it grutte ferlies net hielendal oankinne. En jow ús straks de krêft om it deistige libben wer op te pakken en jow ús moed om mei de rêch rjucht fierder te gean op de wei fan ús libben. Amen

De naam *Assuerus* komt uit de Latijnse vertaling van het Oude Testament. In het boek *Esther* wordt verteld over koning Assuerus, die het joodse meisje Esther uitkiest tot zijn koningin

Om criminaliteit te voorkomen

Walther Burgering

Begin dit jaar onderstreepten bijna honderd pastores en predikanten, werkzaam in de inrichtingen van Justitie, de inhoud van het Manifest Oecumenische Strategische Alliantie *Gevangenen bevrijden*. Een duidelijke oecumenische stap voorwaarts in het belang van mens en samenleving.

Op initiatief van hoofdaalmoezenier Fred van Iersel en hoofdpredikant Jan Eerbeek kwamen bijna alle justitiepastores bijeen in het Dominicaans Activiteiten Centrum in Huissen om zich uit te spreken over criminaliteit, detentie en gedetineerden en over meer samenwerking van de protestantse en katholieke justitiepastores.

Preventief werken

Om de concrete levenssituatie en het perspectief van (ex)gedetineerden te verbeteren is een programmatische samenwerking aangegaan die de maatschappelijke opdracht van het justitiepastoraat beter vorm kan geven. Doel van de alliantie is de *preventieve werking* van de pastorale zorg te versterken. Dit kan door het activeren van kerkelijke netwerken, door beter gebruik te maken van pedagogische methoden in het pastoraat en door meer efficiënte samenwerking van katholieke en protestantse pastores.

Het justitiepastoraat wil meer bijdragen aan het *doorbreken van de criminaliteits-spiraal*. Deze boodschap werd stevig omarmd door de justitiepastores. Vanuit de overtuiging dat door (meer) in mensen te investeren criminaliteit wordt voorkomen, leveren justitiepastores binnen de muren van de penitentiaire inrichtingen een bijdrage aan de verwerking van het verleden. Ook bieden zij gedetineerden een oriëntatie op de toekomst.

Levensweg ombuigen

Vele justitiepastores maken zich zorgen over het feit dat het lijkt alsof de samenleving het grote aantal mensen dat jaarlijks de penitentiaire inrichtingen bevolkt - meer dan 80.000 - als een gegeven accepteert. Hiervan recidiveert 75%. Dit betekent dat elk jaar 60.000 mensen, die vrijkomen, terugvallen in de criminaliteit. Met ernstige gevolgen voor de slachtoffers, de daders en de samenleving als geheel. De justitiepastores willen meer gericht aandacht besteden aan het ombuigen van de levensweg van een ex-gedetineerde naar een toekomst zonder criminaliteit. Daaraan werken begint - in samenwerking met andere disciplines - al tijdens de detentie.

Vele pijlen op de boog

Met de alliantie richten het protestants en het katholiek justitiepastoraat zich ondermeer op vormingsprogramma's voor gespreksgroepen in de penitentiaire inrichting, - vormingsprogramma's voor

Fred van Iersel

jongeren in detentie - verbetering banden met *Kerken met Stip* - een humanaan detentieklimaat - meer samenwerking in de vreemdelingenbewaring - meer samenwerking op het gebied van vrijwilligerswerk in de penitentiaire inrichting - meer samenwerking op het gebied van de nazorg aan gedetineerden zoals *Exodus* dit vorm geeft - ontwikkeling pastoraal programma *herstelgerichte detentie*.

Elkaar al gevonden

Het katholiek en protestantse justitiepastoraat hebben elkaar op landelijk gebied al gevonden in een gezamenlijk vakblad *Pastorale Verkenningen* - een handboek voor het justitiepastoraat dat eind 2007 verschijnt - en een *Theologisch Centrum* voor justitiepastoraat dat dit jaar wordt opgericht om het werk van het justitiepastoraat theoretisch te ondersteunen.

Het was de eerste keer dat beide corpsen een gezamenlijke beleidsdag hadden, mogelijk gemaakt door deze nieuwe beleidsmatige alliantie. Op de werkvloer van de penitentiaire inrichtingen wordt al veel samengewerkt en afgestemd. Nu dit ook op landelijk en beleidsmatig niveau zijn beslag heeft gekregen, verwacht men gedetineerden meer slagvaardig en efficiënt op hun levensweg te kunnen begeleiden.

Positief

Vanuit de rooms katholieke en protestantse kerk wordt positief gereageerd op

deze Oecumenisch Strategische Alliantie van het justitiepastoraat. Bisschop-referent voor de oecumene, mgr. J.G.M. van Burgsteden, verklaarde tegenover hoofdaalmoezenier Van Iersel dat hij zeer enthousiast is over deze samenwerking. 'Zich gezamenlijk inspannen voor uitwegen uit de criminaliteit is een uitermate belangrijk actiepunt, dat zich goed leent voor oecumenische samenwerking.' Vanuit de Protestantse Kerk Nederland (PKN) reageerde dr. B. Plaisier, scriba van de Generale Synode. Hij is zeer onder de indruk van dit prachtige initiatief. Naar zijn mening is dit dé manier waarop oecumene in de praktijk vorm kan krijgen. 'Vanuit de diepste intentie van het Evangelie wordt samengewerkt aan menswaardigheid en toekomst van gedetineerden door preventief te werken. Heel bijzonder ook is, dat alles wat de kerken in huis hebben aan sociale netwerken erbij worden betrokken.'

Er zijn al vele pastores actief in en rondom de huizen van de *Stichting Exodus Nederland*. Exodus biedt ex-gedetineerden een integraal programma-aanbod waarin wonen, werken, relaties en zingeving de sleutel vormen tot maatschappelijk herstel.

Gevangenen bevrijden op
www.gevangenispastor.nl
www.justitiepastoraat.nl

Kerken met stip

De projectgroep *Kerken met Stip*, onderdeel van het katholiek en protestants justitiepastoraat, heeft haar website gelanceerd. Doel van de site is justitiepastores, ex-gedetineerden en geloofs-gemeenschappen sneller en doelgerichter op elkaars pad te brengen.

De projectgroep *Kerken met Stip* inventariseert sinds vorig jaar christelijke geloofsgemeenschappen die ex-gedetineerden zowel godsdienstig als sociaal een dak boven hun hoofd kunnen geven: een huis voor hun ziel. Als een geloofsgemeenschap openstaat voor een of meer ex-gedetineerden, zich als kerk aangesproken en verantwoordelijk weet en iets organiseert als bijvoorbeeld een maatjesgroep, dan is ze *Kerk met Stip* en wordt ze als zodanig in de etalage gezet. Inmiddels zijn dertien kerken aangesloten bij *Kerken met Stip* en met hun profiel te vinden op www.kerkenmetstip.nl. Nog eens dertien geloofsgemeenschappen staan te trappelen om te beginnen en zullen zich in 2007 als *Kerk met Stip* affichereren.

Nogal wat gedetineerden ontdekken tijdens hun gevangenschap (opnieuw) de waarde van geloven en de waarde van een

Justitiepastores bijeen in het Dominicanerklooster te Huissen bij de start van hun Oecumenisch Strategische Alliantie

geloofsgemeenschap. Echter, na hun straf-tijd vinden ze zelden aansluiting bij een kerk. En dat terwijl deze mannen en vrouwen tijdens detentie wekelijks de vieringen meemaakten. Voor de meeste gedetineerden is de drempel naar een onbekende kerk buiten de muren te hoog.

Uiteraard komen niet alle gedetineerden voor verwijzing in aanmerking. Zo is een belangrijk criterium of kandidaten gemotiveerd zijn. Ook een kerk moet aan bepaalde minimumvoorwaarden voldoen wil zij een *stip* verdienen. Daarom bekijkt de projectgroep samen met de geloofsgemeenschap wat de mogelijkheden ter plaatse zijn en waar valkuilen liggen. In onderlinge afstemming wordt een profiel van de gemeenschap opgesteld en wereldkundig gemaakt.

Waarom een *Stip*? Het schijnt dat zwervers vroeger een teken, een stip aanbrachten op huizen en boerderijen die openstonden voor hen. Hier komt het idee vandaan voor een landelijk netwerk van *Kerken met Stip*. Laagdrempelige, gastvrije plekken waar men echte belangstelling aan de dag legt voor ex-gedetineerden die een nieuw begin willen maken. *Kerken met Stip* is een project van het katholiek en protestants justitiepastoraat van de kerken. De projectgroep werkt nauw samen met o.a. *Stichting Exodus Nederland* als partners in gedetineerdenzorg.

Informatie: www.kerkenmetstip.nl
of de landelijke projectgroep
Driebergestraatweg 50A, 3941 ZX Doorn.
06 29 56 28 65 of (0343) 51 80 75
e-mail: oskamp@scarlet.nl

Drs. Mr. Ryan van Eijk, justitiepastor in de PI Vught, maakt kritische 'bemerkingen' bij het manifest

Zomertijd

Met de klok vooruit zetten enkele weken geleden is de zomertijd weer aangebroken. Ik heb me altijd over dit fenomeen verwonderd – nee, verbaasd is een beter woord. De zomertijd is een meesterlijke uitvinding van de mens. Geen enkel ander schepsel is in staat om zó in te grijpen in zijn leefomgeving, dat hij zelfs de tijd naar zijn hand kan zetten. Maar tegelijk getuigt de zomertijd van grote zwakte, van gebrek aan zelfdiscipline. Mensen maken het graag laat en hebben moeite om 's morgens eerder op te staan. Dit betekent dat die enorme hoeveelheid licht die op de aarde valt terwijl wij nog in bed liggen, niet benut wordt, terwijl we 's avonds wél de lampen aan moeten doen om onze activiteiten bij te lichten.

Hoe eenvoudig en natuurlijk zou het zijn om in de lente ons doen en laten een uurtje te vervroegen en ons leven aan te passen aan het ritme van de natuur. Eerder opstaan, eerder naar school of werk, soaps niet om zeven maar om zes uur laten beginnen, niet om twaalf maar om elf uur de kroeg in. 'Nee,' zegt de mens, 'Mij niet gezien: ik pas me niet aan. Dat kan ik niet, dat hoef ik niet, daar voel ik mij te goed voor. Weet je wat ik doe? Ik pas gewoon de tijd aan.' Simpel!

En dan is er nog iets. Een jaar telt twaalf maanden. De zomertijd geldt voor zeven maanden, terwijl de wintertijd slechts vijf maanden lang heerst. Dit betekent dat wij langer over de tijd regeren dan de tijd over ons regeert. Als het zó gemakkelijk is, dan stel ik voor om een week met een extra dag uit te breiden naar acht dagen. Kunnen we de zondag die verloren gegaan is, in ere herstellen. Simpel!

Marcellus

De generatie Einstein

Paul Pelle

De belangstelling voor religie neemt toe, maar dit vertaalt zich niet in kerkgang of kerklidmaatschap. Een vierdejaars pabo-student vraagt zich af, of er nog wel plaats is voor de katholieke kerk in een maatschappij, die bepaald wordt door technische middelen die zeven dagen in de week vierentwintig uur per dag, communicatie mogelijk maken.

Voor mijn scriptieonderwerp ben ik mijn gaan verdiepen in *ICT*. Ik las hoe de 'nieuwe generatie' leeft, leert, werkt en zag daarin mijn eigen leven terug. Het eerste wat ik iedere ochtend doe is mijn *Mac* aanzetten, die dan zelf vijftien programma's opstart die ik dagelijks gebruik. In mijn telefoon heb ik een digitale agenda, die ik naar mijn computer *update* en ook op mijn *iPod* zet. Aangezien dit de apparaten zijn die ik altijd en overal bij mij draag, heb ik zo ook altijd mijn agenda bij de hand. Met pen en papieren agenda was dit zelden of nooit het geval.

Ik werk met *MSN* op de achtergrond. Vier websites staan standaard 'open', waarvan twee *fora* (nieuwsgroepen). Mijn televisie staat non-stop afgesteld op *Discovery Channel* en mijn telefoon ligt voor mijn beeldscherm. Naast mijn computer heb ik een standaard, waarop ik een boek open kan leggen. Hoe gek het misschien ook klinkt, ik voel me goed bij deze - voor velen misschien chaotische - manier van werken. Ik denk dat ik zo het meest efficiënt presteer. Op dit moment zit ik overigens in de trein te werken op mijn *laptop* met mijn *iPod* aan voor muziek en mijn telefoon bij de hand. Daarbij heb ik een tweede *Worddocument* open staan waarin ik aantekeningen bijhoud voor mijn scriptieonderzoek. Wanneer ik straks thuis kom, zet ik dit meteen weer op mijn *website*.

Eigen ideeën

Gaandeweg ging ik me afvragen welke rol religie, christendom of katholicisme hierin spelen. Ik ben katholiek gedoopt en heb mijn Eerste Communie en Vormsel gedaan; verder gaat mijn betrokkenheid eigenlijk niet. Zoals zovelen roep ik hard geen enkele religie aan te hangen. Misschien wel omdat dit het veiligst is om te roepen. Ik zeg dan wel gemakkelijk dat ik mijn eigen ideeën heb, maar tot nu toe heb ik eigenlijk nooit écht goed nagedacht over wat die ideeën zijn en waar ze vandaan komen. Deels als persoonlijk onderzoek, deels voor mijn studie wil ik daarom nadenken over deze vragen. Gaat religie nog samen met een moderne cultuur of levensstijl? Waar kan religie nog iets bieden en waar is het misschien toch niet de juiste manier?

Generatie Einstein

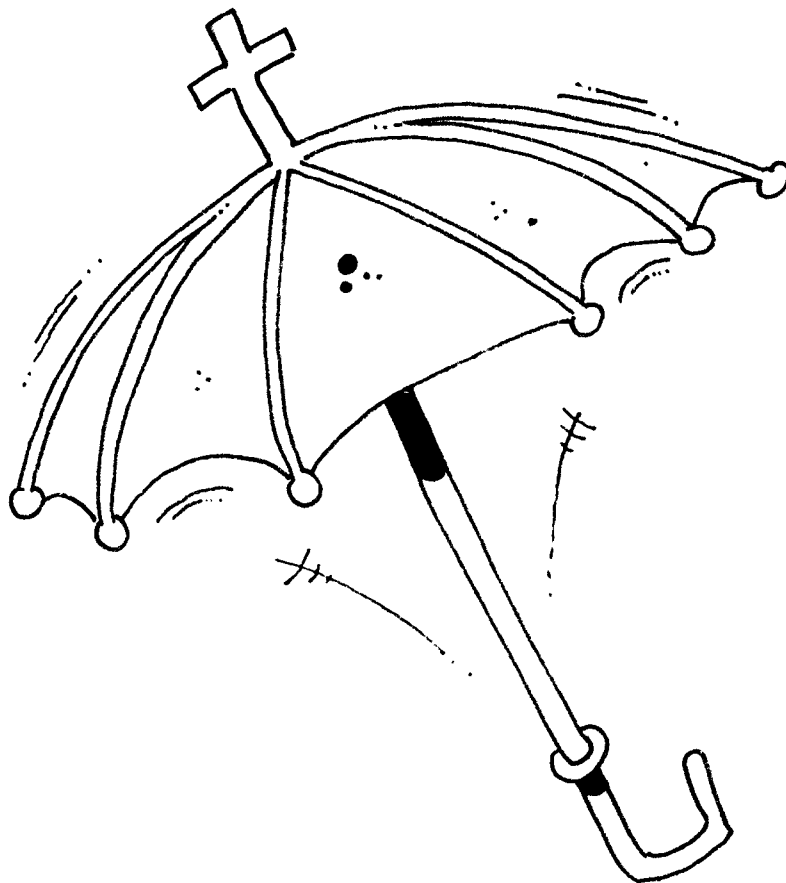
Om de huidige generatie jongeren te typeren, zijn vele namen bedacht. Knip-

en-plak-generatie, pick-and-mix-generatie, i-generatie, beeldscherm-generatie, duimgeneratie, steeds-meergeneratie, hazenstaart-generatie, patat-generatie, de visuele generatie, millenials, Fox Kids-generatie. Het merendeel van deze namen is niet echt vleidend. Ze gaan vaak van een negatief aspect uit. Ik herken veel van mijzelf in deze generatie. Daarom vond ik het prettig te lezen, dat er ook mensen zijn die 'ons' positiever bekijken. Jeroen Boschma en Inez Groen hebben de naam *Generatie Einstein* in het leven geroepen en daarover een boek geschreven. Ik wil niet meteen zeggen dat ik een *geboren Einstein* ben, maar een positievere benaming spreekt mij wel aan.

ven en verwerken. Deze kenmerken zich door intensief gebruik van technische en communicatieve middelen: altijd bereikbaar waar of wanneer dan ook, en multitaskend werken. Dit heeft ingrijpende gevolgen voor het begrip *privacy*, voor persoonlijk contact en voor de openheid van informatie.

Privacy

Privacy is niet meer wat het geweest is. Staat je mobiele telefoon aan, dan kan op ieder moment van de dag berekend worden waar die zich bevindt. Er is daarom veel vertrouwen in de overheid nodig - vertrouwen dat zij dit gegeven niet als een soort 'Big Brother' macht misbruikt. Als gevolg van mobiele telefonie, internet en peer-to-peer programma's kan veel persoonlijke informatie gemakkelijk worden opgevraagd. Met programma's als *Limewire* of *Soulseek* kun je muziek of films van andere computers downloaden. En peer-to-peer geeft aan dat je, wanneer

'Maar wanneer die ene kerk de eigen interpretaties en zijwegen van mensen accepteert, zal ze wel een plek kunnen bieden aan een grotere groep'

Grofweg wordt wel gesteld, dat de *Generatie Einstein* halverwege de jaren tachtig van de vorige eeuw is geboren, maar het doet er in principe niet zoveel toe wanneer je geboren bent. Het gaat vooral om een manier van leven, informatie verwer-

daarvoor toestemming gegeven is, direct op de computer van iemand anders mee kunt kijken. Ook via een site als *Hyves.nl* is veel persoonlijke informatie beschikbaar. Niet alleen individuen, ook bedrijven kunnen zo gevolgd worden.

'Generatie Einstein'

Persoonlijk contact

Door internet en telefonie ben je niet meer gebonden aan contact met naasten. Ik heb kennissen in Japan, Australië en Zuid-Amerika, met wie ik via MSN en e-mail regelmatig contact heb. In sommige gevallen groeien zulke contacten uit tot echte vriendschappen. De wereld wordt kleiner en dit geeft veel meer mogelijkheden om te kiezen met wie je vriendschap wilt aangaan. Enerzijds ontstaan er zo ontzettend veel vriendschappen - msn-lijsten met honderd contacten zijn geen uitzondering - ; vriendschappen ook die erg persoonlijk kunnen worden. Anderzijds blijven veel contacten digitaal en vindt er geen ontmoeting in levende lijve plaats. Deze ontmoetingen blijven wel wenselijk; mensen gaan niet van nature via internet contacten zoeken. Het is eerder andersom gegaan. Terwijl de technologie ervoor gezorgd heeft, dat mensen meer en meer met computers gingen werken en zich afzonderen, zijn mensen nu zelf vanuit deze situatie weer op zoek gegaan naar nieuwe manieren om contacten te onderhouden.

Openheid van informatie

De uitgebreide communicatiemogelijkheden hebben tot meer openheid van informatie geleid. Dit zorgt voor een drang naar eerlijkheid. Nike die schoenen laat maken door middel van illegale kinderarbeid zal door onze generatie worden afgestraft; een X-Box spelcomputer waarmee Microsoft met grove financiële middelen de game-industrie probeerde over te nemen is om eenzelfde reden geflopt. Een meer recent voorbeeld is de manier waarop Saddam Hoessein is behandeld vlak voor en tijdens zijn executie; of de behandeling in de Abu Graib gevangenis. Informatie gaat ontzettend snel de wereld rond. Geen bedrijf of regering kan dit

een halt toeroepen. De waarheid geheim houden of verdraaien kan dus minder gemakkelijk dan in een tijd waarin krant en radio de enige communicatiemiddelen waren. Dit geldt ook voor de katholieke kerk, die de laatste jaren al regelmatig problemen hiermee heeft gehad. Ook zij kan weinig (meer) geheim gehouden.

Zijwegen

Het beeld dat veel jongeren van de katholieke kerk hebben, is een kerk die regels verkondigt op basis van ideeën uit de bijbel. Dit stuit meteen al op weerstand, vooral op het gebied van seksualiteit. We leven in een andere tijd. Veel jongeren zijn hoe dan ook eerder seksueel actief, maar tegelijkertijd vinden huwelijken ook later plaats. Het toestaan van condooms zou de kerk wat positiever in het nieuws kunnen brengen. Verandering hoeft niet altijd verbetering te zijn, maar stilstand kan ook gezien worden als achteruitgang. Het gaat vooral om het principe, dat iemand of een instantie voor jou zou bepalen hoe je moet leven en wat je wel of niet mag doen. De jongeren van nu zijn niet lui, maar zijn zich wel meer bewust van hun keuzes. Er is nog wel degelijk bestaansrecht voor een leven naar bijbelse normen, maar jongeren willen hier zélf voor kiezen. Die keuze zal gebaseerd zijn op informatie, en niet alleen op officiële gezagsuitspraken of verboden.

Totaal anders

Om nog op belangstelling van de komende generatie te kunnen rekenen, zal de katholieke kerk een totaal andere positie in de maatschappij moeten innemen dan ze tot nu toe heeft gedaan. Ze zal een plek moeten bieden voor hen die reeds gekozen hebben voor een christelijke leefwijze, of voor mensen die hierin geïnteresseerd zijn. De lijn die het verstrekken

van informatie scheidt van het opleggen van regels, is een dunne lijn. Het is aan de kerk om hierin een goed evenwicht, een goede werkwijze te zoeken.

Mensen zullen zich minder binden aan één kerk, maar zelf een combinatie van geloven maken. Deels om controle te kunnen houden over de eigen keuzes, deels om op zoek te kunnen blijven naar de uiteindelijke persoonlijke waarheid. Eén kerk past hier dus niet zo goed bij; iedereen heeft een eigen en uniek geloof. Maar wanneer die ene kerk de eigen interpretaties en zijwegen van mensen accepteert, zal ze wel een plek kunnen bieden aan een grotere groep.

Mijn voorkeur

Ik ben er zeker van dat ik later het onderwijs inga. Aangezien ik mijzelf al reken tot de *Generatie Einstein*, zal ik deze generatie waarschijnlijk niet in mijn klassen krijgen. Waar ik wél mee te maken zal krijgen, zijn de kinderen van deze generatie. Van een generatie dus waarvan ik verwacht, dat ze minder blind voor de kerk zullen kiezen dan mijn ouders bijvoorbeeld nog gedaan hebben. Minder vanzelfsprekend naar de kerk gaan, maar hier wel duidelijke redenen voor hebben. Ik denk dat ik samen met kinderen ga kijken naar wat er in de bijbel staat, maar ook in andere 'geloofsbijbels'. Het christendom zal ik behandelen, maar dan vanuit een geschiedkundige en maatschappelijke visie. Religie is altijd belangrijk geweest in iedere maatschappij of samenleving, en dit zal ook altijd blijven. Levensbeschouwing wil ik liever niet aan een bestaand geloof koppelen. Waar het om gaat, is wat voor een kind waarheid is.

Op eigen wijze

Als ik zou moeten kiezen, heb ik meer affiniteit met het christelijke leven, mits op mijn eigen manier geïnterpreteerd en vorm gegeven. In onze multiculturele samenleving gaat mijn voorkeur nu eenmaal uit naar het geloof waarmee ik ben opgegroeid. Op basis van christelijke waarden en normen worden in onze maatschappij nog steeds beslissingen genomen. Uiteindelijk is dit allemaal raad- en giswerk. De toekomst voorspellen is onbegonnen werk. Toch zou het wel eens een redelijk accuraat beeld kunnen zijn. Voor een groot deel is het gebaseerd op mijn eigen ideeën en beleving, en dat is iets wat ik als de controleerbare factor in het geheel zie. Ik zal het uiteindelijk zelf mee bepalen...

Deze studieopdracht met toestemming tot een artikel omgewerkt door marcel Zagars Het scriptie-onderzoek is na te lezen op www.thedepartment.nl

Fusie die geen fusie mag heten

Franck Ploum

Pax Christi en IKV zijn vorig jaar een samenwerkingsverband aangegaan. Samenwerking was nodig volgens Dion van den Berg, senior beleidsmedewerker van IKV Pax Christi. De ontelbaar vele brandhaarden in de wereld vragen om bundeling van krachten. Bovendien is één kerkelijke vredesorganisatie slagvaardiger en beter in staat samen te werken met plaatselijke geloofsgemeenschappen. Franck Ploum in gesprek met Dion van den Berg.

Dion van den Berg is binnen de nieuwe organisatie IKV Pax Christi verantwoordelijk voor de werkvelden *Democratisering* en *Religie en Conflict*. Hij begon in 1977 als vrijwilliger bij IKV en werkte er als dienstweigeraar. In 1988 kreeg hij een vaste aanstelling. Van binnenuit maakte hij de ontwikkeling mee die medio 2006 leidde tot verregaande samenwerking met Pax Christi. Een ontwikkeling die bij vlagen moeizaam verliep. Vooral het verschil van aanpak stond samenwerking in de weg, zegt Van den Berg. 'IKV is van oudsher sterk in het zichtbare lobbywerk. Zij hebben altijd de publiciteit gezocht en in de samenleving aandacht gevraagd voor conflicten in de wereld. Pax Christi richtte zich meer op de stille diplomatie, waarmee ze ook veel successen boekte. Zij heeft vanouds een breed netwerk van contacten met ambtenaren, diplomaten, ambassades en bewindslieden.'

Discussiecultuur

Niet alleen extern, ook intern waren er culturele verschillen. 'Pax Christi was strakker georganiseerd. Binnen IKV was er een cultuur van open discussie. Alle grote ontwikkelingen in de wereld werden breed besproken. Denk aan Irak; iedereen was erbij en sprak er over mee. Bij Pax Christi had iedereen veel meer een eigen toko.' Open discussie creëert onderlinge betrokkenheid, terwijl eigen werkvelden ervoor zorgen dat je niet overal verstand van hoeft te hebben. 'Mensen van Pax Christi vinden open discussie interessant. Ze zijn blij dat het denken in hokjes opengebroken wordt. Een aantal oud IKV'ers is blij dat ze niet meer over alles een mening hoeven te hebben.'

Vertrek van Mient Jan Faber

Mient Jan Faber was decennia lang de onbetwiste leider van IKV. Rond de Irak-oorlog begon zijn positie te wankelen. Volgens de media was IKV een voorstander van die oorlog. Dit leidde tot brede discussie binnen de kerken. Van den Berg vindt het beeld dat door de berichtgeving ontstond echter niet juist. 'Er werd geschreven dat wij voor de oorlog waren. Dat was niet zo. Wij wilden aandacht voor de positie van het Iraakse volk. Faber was een meester in het manoeuvreren tussen het politiek en publiek debat. Hij benaderde daarbij altijd aspecten die anderen minder voor het voetlicht brachten. Het

Dion van den Berg

besluit om niet mee te doen met de Irakdemonstratie in Amsterdam was vooral ingegeven door het anti-Amerikanisme dat er rond hing. Dit neemt niet weg dat het optreden van Faber bijgedragen heeft aan de verwarring rond de positie van IKV.' Van den Berg ontkent niet dat het vertrek van Faber nieuwe ruimte heeft gecreëerd voor gesprekken over samenwerking met Pax Christi. 'Niet dat hij de schuld is van mislukte gesprekken eerder, maar hij was wel de vertegenwoordiger van een bepaalde aanpak.'

Relatie met kerken

Veel Nederlanders vroegen zich al lang af, of er wel plek was voor twee kerkelijke vredesorganisaties. 'We hielden ons beiden bezig met politiek vredeswerk en vanuit dezelfde inspiratiebron en wortels. Maar onze kerkelijke achterban was verschillend. Pax Christi had alleen met de katholieke kerk van doen. IKV daarentegen zat lang met negen kerkelijke organisaties rond de tafel. De laatste periode waren dit er vijf. De Quakers haakten af en er kwam een fusie die leidde tot de PKN. De relaties met de kerken waren meestal nuttig en vruchtbaar, maar soms ook belemmerend.' Voor- en nadelen van zoveel partijen heeft Van den Berg vooral ervaren rond de vraag onder welke omstandigheden je als vredesorganisatie inzet van militaire middelen kunt of moet ondersteunen. 'Met deze vraag rond de tafel zitten met één partij of met meerdere, beïnvloedt de discussie natuurlijk enorm. De zaak belichten vanuit verschillende tradities en inzichten verrijkt het debat, maar kan het

publieke spreken ook compliceren.'

Samenwerking

Jarenlang ontvingen plaatselijke geloofsgemeenschappen dus twee enveloppen voor de vredesweek. Zowel IKV als Pax Christi hadden eigen materiaal, thema en werkwijze. Al jaren werd er aan de bel getrokken, of dit niet anders kon. 'De gesprekken tussen IKV en Pax Christi over intensievere vormen van samenwerking lopen al tien, twintig jaar. De signalen vanuit de geloofsgemeenschappen werden steeds sterker. Daardoor werden onze gesprekken de laatste jaren ook intensiever, maar uiteindelijk ketste het toch steeds weer af. Drie jaar geleden zijn de gesprekken begonnen die hebben geleid tot de samenwerking die er nu is.'

Ondanks de druk van de basis heeft samenwerking lang op zich laten wachten, vindt ook Van den Berg. 'Het heeft vooral lang geduurd voordat de interne discussie op gang kwam. Kleine identiteitsverschillen werden belangrijk gemaakt, waardoor het echte gesprek niet op gang kwam. Je kunt het vergelijken met politieke partijen. De discussies tussen Groen Links en de SP zijn soms heviger, dan wanneer beiden discussiëren met de VVD. Zo was dat bij ons ook. Kleine verschillen werden uitvergroot en gecultiveerd.' De IKV-methode om steeds maar weer de publiciteit en de politieke grenzen op te zoeken was bij Pax Christi bijvoorbeeld niet populair.

Frankzinnige wereld

Niet alleen de roep om samenwerking, maar ook de steeds complexere problemen in de wereld noopten beide organisaties tot het bundelen van krachten. 'We liepen elkaar nooit voor de voeten. We hadden ieder ons eigen aandachtsgebied. Zo was Afrika het werkgebied van Pax Christi en IKV behartigde de Balkan. Er waren in de loop der jaren veel werkafspraken gemaakt en we verwezen naar elkaar.' Toch was dit op den duur niet meer afdoende volgens Van den Berg. 'Na de val van de Muur lijkt de complexiteit van problemen alleen maar toegenomen te zijn. Voor of tegen kruisraketten en de strijd tussen de NAVO en het Warschaupact, dat leken vrij simpele tegenstellingen. De val van de Muur heeft veel goede dingen opgeleverd, maar de problemen zijn nu wel veel complexer geworden. Of beter gezegd: de werkelijke complexiteit van zaken wordt nu veel zichtbaarder.'

Uitdagingen

Een goed voorbeeld daarvan is de hernieuwde kernwapendebat. 'Kernwapens duiken nu overal op, in explosieve regio's en bij onbetrouwbare regimes. Denk aan Noord-Korea en Iran. Maar ook

Engeland en Amerika gaan door met ontwikkelen. Het wachten is op het moment dat de Russische Beer wakker wordt uit zijn winterslaap.' Dat laatste zal zeker gaan gebeuren, meent Van den Berg. Het is juist de complexiteit van de huidige situatie die geholpen heeft bij de gesprekken tussen IKV en Pax Christi. 'We kampen op dit moment met krankzinnige problemen in onze wereld. Het aantal conflicten en brandhaarden is bijna niet meer op te sommen. De hoorn van Afrika, de Kaukasus, de Balkan, Irak, Iran, The Global War on Terror, al die nieuwe uitdagingen schreeuwen om het bundelen van krachten, kennis en inzet. De schijnbare onoplosbaarheid van de huidige conflicten heeft ons geholpen om de boel bij elkaar te krijgen.'

Fusie?

Uiteindelijk kwam er dus een fusie. Of toch niet helemaal? 'Wij spreken altijd van de fusie die geen fusie mag heten. De bestuurlijke eenheden van Pax Christi en IKV blijven bestaan. Er komt wel één kantoor en één organisatie. De netwerken en aandachtsvelden blijven voorlopig zoals ze waren. Het leuke is, dat beide organen vanuit eigen traditie mee discussiëren over onderwerpen en thema's. Dit is heel verrijkend.'

De samenwerking begint langzaam vruchten af te werpen. De koudwatervrees verdwijnt en mensen gaan kansen zien. De winst zit niet zo zeer in de efficiëntie, maar vooral in de inhoudelijke onderbouwing. Van den Berg: 'Er wordt nu breed gediscussieerd op alle niveaus. Neem actuele thema's zoals de spanningen tussen christendom en islam of de verschillen tussen aandachtsvelden zoals Afrika en de Balkan. Samen leren we nu onderscheiden wat de dynamiek is in processen die leiden tot vrede of tot geweld. Je gaat vanuit een breder inzicht zien hoe je een conflict kunt duiden en dit komt de kwaliteit van werken ten goede.'

Interne processen

Is fusie of samenwerking aan de orde, dan keert in veel organisaties de energie vooral naar binnen. Veranderingsprocessen brengen vaak geslotenheid met zich mee. Dit erkent en herkent Van den Berg ook. 'Er waren in het verleden veel contacten met gemeentes en parochies, maar de laatste jaren was dit buiten de jaarlijkse Vredesweek erg minimaal. Interne processen vroegen veel aandacht. Ook de kerken zelf zitten in grote reorganisatieprocessen. De PKN tot stand brengen heeft enorm veel energie gekost en in katholieke kringen gaan de reorganisaties en fusies van parochies almaar door. Dit alles leidde tot een sterk verzwakte relatie met onze

(© Foto: Tarik Samarah)

traditionele achterban. Daar willen we de komende jaren aan gaan werken.'

Ambitie

IKV Pax Christi lijkt klaar voor de toekomst, waarin vooral gekeken wordt naar elkaars kwaliteiten. 'We staan er financieel goed voor. Omdat kerken en politiek positief zijn over de samenwerking, zijn de inkomsten veiliggesteld. Inhoudelijk staat er een stevig raamwerk; we hebben onze doelen stevig geformuleerd. Het is nu zaak deze concreet vorm te geven.' Van den Berg vindt dat IKV Pax Christi hierbij de nodige ambitie mag tonen. 'We moeten ons nu meer dan ooit profileren als dé Nederlandse vredesbeweging. Vanuit die positie moeten we het gesprek aangaan met de politiek. Kijk naar de afgelopen coalitievorming en het regeerakkoord. Van alle maatschappelijke partijen willen de media een reactie noteren. Ik vind dat wij ook in het rijtje thuishoren. We moeten ons ambitieus profileren op dit punt.'

Korte termijn

Voor de komende periode hoopt Van den Berg vooral dat IKV Pax Christi aan parochies en gemeentes toont hoe ze de relatie wil vernieuwen. Daarvoor is op korte termijn gesprek nodig met pastores, dominees en kerkelijke werkgroepen. 'Herstel van de relatie met de kerken is voor mij een prioriteit. We moeten weten wat aan de basis leeft. We hebben te lang aanbodgericht gedacht. We moeten weer naar de geloofsgemeenschappen toe en gebruik maken van de netwerken daar,

van de energie die daar stroomt. Veel kerken hebben contacten met kerken in het voormalig Oostblok. Dat zijn nu EU-landen. We willen gesprekken op gang brengen over *democratisering*, maar ook een thema als *religie en geweld* moet aan de orde komen.' Bovendien is Van den Berg van mening dat in Nederland de vredesagenda weer opgetuigd moet worden. 'Ook dat kan samen met de kerken, wat mij betreft. Er moet een gespreksronde komen over vredesvraagstukken. Het thema moet weer op de agenda van synode en bisschoppenconferentie staan. Samen kunnen we dan de koers en aandachtsgebieden bepalen.'

Vredesweek 2007

De vraag, of je vrede kunt bereiken met geweld, is ook vandaag nog actueel. De voortgaande discussie over de zogenoemde vredesmissies getuigt daarvan. Het thema voor de veertigste vredesweek is *Veertig jaar vechten voor vrede*. Met dit thema wil IKV Pax Christi aansluiten bij de discussie over vredesmissies en de noodzaak om te werken aan vredesopbouw. Van den Berg denkt dat de vredesweek een speerpunt is in de nieuwe opzet van IKV Pax Christi: 'Ook met de vredesweek willen we bijdragen aan het ontwikkelen van vredeswerk dat past in de complexe wereld van vandaag.'

Festival Mundial Petje Af!

Vrijdag 15 juni 2007 vindt op *Festival Mundial* in Tilburg een uniek concert plaats, samengesteld door Ali B. Het concert *Petje Af* staat in het teken van de Plan-campagne 'stop geweld tegen kinderen wereldwijd' en laat een diversiteit aan culturen en muzikale uitingen zien. Urban artiesten uit ontwikkelingslanden, die binnen hun muziek en land de noodzaak van de realisatie van Millennium Development Goals kenbaar maken, hebben een groot aandeel in het concert. Het thema 'jongeren en geweld' fungeert als breekijzer binnen de nationale en internationale urban wereld. *Petje Af* is een initiatief van Mundial Productions in samenwerking met Ali B. en kindgerichte ontwikkelingsorganisatie *Plan Nederland*. Festival Mundial viert dit jaar haar twintigste verjaardag. Het concert *Petje Af* vindt plaats in het Tilburgse Leijpark. Vanaf 1 april zijn kaarten - € 10,- in de voorverkoop en € 12,- op de dag zelf aan de kassa - verkrijgbaar via www.festivalmundial.nl

Bronnen van Barmhartigheid

Zaterdag 12 mei 9.30-16.30 uur *Zin in Werk*, Boxtelseweg 58, Vught. Er zijn tien workshops, waaruit ieder er twee kiezen kan: Ontmoeting bij de bron (bibliodrama); Bronnengebied (schilderen); Gevangen verlangen (fotografie); Verborgene bronnen (lectio divina); Bronnen in universeel soefisme; Barmhartigheid in beeld (jouw verhaal); Ik-jij-wij samen (Afrikaanse dans); De weg naar de bron (labyrint); Mens, ik hou van je (het verhaal van de immuuncel); Dieper delven (in de politiek). De kosten zijn € 15,- inclusief lunch.

Aanmelding en informatie
Secretariaat BvB Boxtelseweg 60
5261 NE Vught; (073) 657 70 44
e-mail: secretariaat@barmhartigheid.nl

Van Cathrien naar Cathrien

Zaterdag 28 april, de vooravond van het jaarfeest van Catharina van Siëna (1347-

1380) organiseert de *Stichting Pelgrims-wegen & Voetpaden* een 17 km. lange pelgrimswandeling naar haar heiligdom bij Astenet, tussen Kelmis en Eupen in Duitstalig België. Startpunt is het uit de negende eeuw daterende oudste zaalkerkje van Nederland in Oud-Lemiers, toegewijd aan Catharina van Alexandrië, die duizend jaar eerder in het Egyptische Alexandrië leefde.

De pelgrimage opent om 10.00 uur in het Catharinakerkje van Oud-Lemiers. Rond 14.45 uur wordt Astenet bereikt, waar de tocht wordt afgesloten met een korte gebedsdienst. Daar is geen horecagelegenheid; wel in het twaalf km. noordelijk gelegen Hergenrath. Elk uur rijdt via Astenet en Hergenrath een lijnbus (TEC 396) naar Vaals. Vandaaruit zijn andere plaatsen gemakkelijk per bus bereikbaar. Opgave voor de tocht is niet nodig; deelname gratis.

Stichting Pelgrimswegen & Voetpaden
Wittemer Allee 32, 6286 AB Wittem
www.spvlimburg.nl; info@spvlimburg.nl

Welke kinderbijbel?

In de tijd van Communie en Vormsel is er altijd een grote vraag naar goede kinderbijbels. Maar hoe te kiezen uit een veelheid aan kinderbijbels? In twee avonden worden een zestal kinderbijbels ter hand genomen, doorgebladerd, gelezen en van commentaar voorzien. De avonden zijn dinsdag 1 en 8 mei in Klooster Wittem van 19.00 tot 21.00 u. De begeleiding is in handen pastor Marlène Visschers. Kosten € 12,00 voor beide avonden samen.

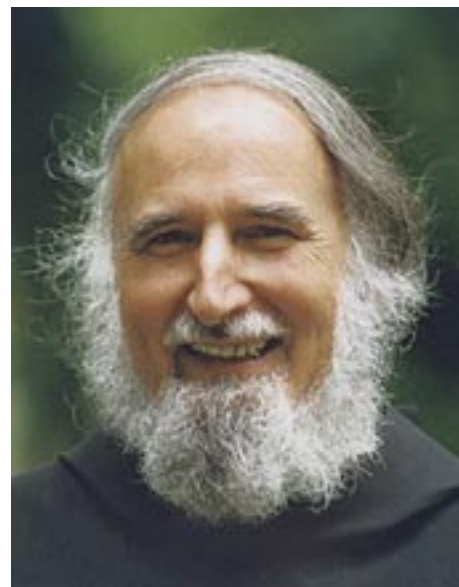
Klooster Wittem
(043) 450 17 41

Rouwen op oudere leeftijd

De Landelijke Stichting Rouwverwerking besteedt in 2007 extra aandacht aan oudere nabestaanden. Juist op latere leeftijd kunnen ernstige verliezen het geestelijk en lichamelijk evenwicht verstoren en langdurig, soms voorgoed kwetsbaar maken. Het moeilijkst is misschien wel dat doel en zin ontbreken om een verlies in het leven nog een plaats te geven. De ervaring is dat de jongere generatie niet altijd goed inzicht heeft in de gevoelens en het verdriet van oudere nabestaanden. Het is belangrijk dat een oudere nabestaande gedurende een langere periode steun ervaart. Vanuit de eigen omgeving of van zorgverleners. Wie meer wil weten over 'ouderen en rouw': (030) 276 15 00 (van 9.00 tot 12.00 u.).

Daan Westerink

Landelijke Stichting Rouwbegeleiding (LSR)
Kaap Hoornreef 38, 3563 AV Utrecht

Anselm Grün

Anselm Grün in Wittem

Zaterdag 26 mei 2007 komt de Benedictijner monnik Anselm Grün naar Klooster Wittem voor een lezing om 15.00 u. in de Gerarduskapel. Grün is monnik binnen de Benedictijnerabdij Munsterschwarzach en schrijver, die een groot publiek bereikt. De lezing in Wittem gaat over zijn boek *De tien beloften, wegwijzers naar de vrijheid*, is in het Duits en wordt niet vertaald. De lezing begint om 15.00 u. en duurt tot ca. 17.00 u. Kaarten à € 7,50 te koop en te reserveren bij de receptie van Klooster Wittem (043) 450 17 41.

Wat is echt van waarde?

Dinsdagavond 24 april houdt dr. Ton Roumen (1955) theoloog en coach, in Klooster Wittem een lezing over *Wat is echt van waarde in het leven?* Ton Roumen is als onderwijsadviseur werkzaam op het grensvlak van onderwijs en spiritualiteit. Onlangs schreef hij een boek met de titel *De spirituele weg van verandering - zoeken naar authenticiteit*. In zijn lezing licht hij belangrijke thema's daaruit nader toe. De auteur geeft aan: "Mijn boek behandelt de zoektocht van de moderne mens naar wat werkelijk van waarde is. 'Ik heb alles, maar ben niet gelukkig' is een uitspraak die het gemis van de moderne mens laat zien en een motief kan vormen een zoektocht te ondernemen naar wat werkelijk van waarde is in het leven. De lezing vindt plaats in een van de zalen van het Klooster en begint om 19:30 uur. De kosten zijn € 7,50. Men kan zich voor het bijwonen van de lezing opgeven bij de receptie van het klooster (043) 450 17 41.

Om 't nie kwèt te raaken

Toen de joden eeuwen geleden massaal naar het oosten gedeporteerd werden, vreesden ze dat dit het einde van hun land, volk en cultuur betekende. Om de generaties na hen te laten weten waar hun 'roots' liggen, begonnen zij de oude verhalen over hun herkomst en voorvaderen op te schrijven. Een dergelijke gedachte en zorg hebben ook Kees Verhoeven ertoe aangezet om *Haorese woorde, spreuke en gezegdes* te verzamelen, te ordenen en uit te geven. Het is na *Op z'n Haores* en *Er trokken drie legers voorbij* zijn derde boek. Het is een naslagwerkje geworden, waarin zo'n duizend oude woorden en gezegdes alfabetisch gegroepeerd zijn en - in gangbaar Nederlands - van uitleg voorzien. De betekenis van elders onbekende en ook in Haaren (N.Br.) bijna vergeten woorden zoals 'besnieten', 'bidderij' en 'verbèllemonden' wordt in gewoon Nederlands uitgelegd. Heel interessant voor mensen die, wanneer ze het gedrukt zien en lezen, deze oude spraak en daarmee een hele

levensfeer terugkennen en weer beleven. Voor wetenschappers, bezig met dialecten, een rijke bron van informatie. Echt het lezen en bezitten waard! *Peer Verhoeven*

Kees Verhoeven

Haorese woorde, spreuke en gezegdes
Uitgeverij Van de Berg Almere/Enschede 2007
ISBN 978 90 5512 273 8; € 14,95 (excl. verz.)

Te bestellen: C.J. Verhoeven
Eind 8a, 5076 TG Haaren; (0411) 62 13 29

Gebeden uit de stilte

Henri Nouwen (1932-1996) is zonder twijfel een meester van het gebed. Tijdens zijn verblijf in de trappistenabdij van Genesee - waarvan hij in zijn dagboek *Vreemdeling in het paradijs* verslag

uitbracht - schreef Henri Nouwen vele gebeden die in *Gebeden uit de stilte* zijn gebundeld. Ze weerspiegelen iets van zijn kwetsbaarheid maar ook van zijn verlangen om zich helemaal op God te richten en in Hem tot rust te komen.

Henri Nouwen vindt in zijn gebeden de toon om de onzekere, zoekende, moderne mens te helpen in de zoektocht naar stilte. Met een inleiding van Anselm Grün.

Henri Nouwen

Gebeden uit de stilte

Uitgeverij Terra Lannoo B.V. 2007

ISBN 978 90 209 69269; € 12,95

Psalmgedichten

Op 11 april is bij de Katholieke Bijbelstichting (KBS) de dichtbundel *Man van twee wegen* van de dichter Anton Ent verscheen. De 150 psalmen en zijn een volledig nieuwe bewerking van een cyclus die Ent in de jaren '90 publiceerde in het toenmalige Hervormd Nederland.

De 150 gedichten in *Man van twee wegen* zijn geënt op de Psalmen en vormen een solide dubbelportret van de dichter, de mens van nu. De teksten spreken lezers aan die de twee wegen in zichzelf herkennen: ontzag voor het hogere en geaard in een gewone werkelijkheid. Anton Ent kenschetst deze bundel als 'mijn levenswerk'.

Anton Ent *Man van twee wegen*

Gedichten geënt op de Psalmen

Uitg. KBS/VBS Den Bosch (073) 613 32 20

ISBN 978 90 6173 939 5; € 27,50

Het dorp van de weduwen

Onlangs verscheen een sprankelende roman van een jonge meesterlijke verteller over een vrouwenutopia in Colombia. *Het dorp van de weduwen* is een fantasierijke, speelse roman van een groot verteltalent, vol treffende beschrijvingen en levenschte personages. James Cañón treedt in de voetsporen van Gabriel García Márquez en brengt de wrede geschiedenis van zijn land op onvergetelijke wijze in beeld. Informatie over James Cañón op www.meulenhoff.nl James Cañón.

Het dorp van de weduwen

Uitg. Meulenhoff 2007

ISBN 90 290 7845 6; € 19,90

Toekomst

Dr. A. Hoogerwerf is politicoloog. Nog niet zo lang geleden las ik van hem *Denkers over geschiedenis en toekomst* (Damon 2006). Bij mijn beste weten heb ik dit boek toen niet in De Roerom besproken

of aanbevolen. Het veronderstelde nogal wat en voor wie niet voldoende 'voorkennis' in huis heeft leek het boek me wat overdadig en grabbelig. Ik heb het desalniettemin met grote interesse gelezen. Onlangs verscheen van deze emeritus hoogleraar aan de Universiteit van Twente *De toekomst van het christendom*. De ondertitel *Van instituut naar beweging* verdraagt al in welke richting zijns inziens de ontwikkeling van het (kerkelijk) christendom zal gaan. Hoogerwerf laat eigenlijk alle huidige hot items de revue passeren: traditie en vernieuwing, rationaliteit en mysterie, democratie en leiding, eenheid en verscheidenheid, orthodox en vrijzinnig, politiek en mystiek, creativiteit en evenwicht. Deze ontwikkelingen zijn alle gaande en daarom de constatering op papier en een verdere analyse ervan zeer welkom. Met name in een tijd, waarin het instituut kerk zich - al is het ten koste van haar profeet Jezus van Nazaret en tegen het hedendaags religieus besef van mensen in - lijkt te willen handhaven tot het een ons weegt. Ook in dit boek geeft de auteur er blijk van goed geïnformeerd te zijn. Toch is het voor velen goed leesbaar. Zeer aanbevolen dus, vooral voor mensen die 'voelen' dat het met de kerk anders moet, maar voor wie de paden waarlangs dit aan het verlopen is niet duidelijk zijn.

Peer Verhoeven

Andries Hoogerwerf

Van instituut naar beweging

Uitg. Damon, Budel 2007

ISBN 978 90 5573 794 9; € 17,90

Kerk zijn op z'n paasbest

Cees Remmers

De Hoeksteen is het overzichtelijke en heel informatieve parochieblad voor de kerkgemeenschappen van Wychen. Met de complimenten aan de redactie citeer ik uit het artikel over De Kapellentocht 2007. 'Op initiatief van deken Jos Minderhout wordt u uitgenodigd om op Hemelvaartsdag 17 mei lopend, per fiets of met de auto van 9.00 tot 13.30 uur de kapellen aan te doen binnen ons dekenaat en/of in de ochtend om 10.00 uur samen de Eucharistie te vieren in de open lucht op de kapelberg in Bergharen....een speciale dag waarop mensen uit het hele dekenaat van de 3 pastorale eenheden De Maaskant, De Hoeksteen en Het Kruispunt elkaar kunnen ontmoeten en de onderlinge band verstevigen... Er is een kaart met al onze kapellen daarop. Er is voor u als 'pilgrim' koffie onderweg op de pleisterplaats, Dorpshuis Bergharen.'

In De Vlaspit, ook een prima parochieblad van de H. Hart parochie Oss, een interview met Meraldi van de Wert, een bezige bij, vroeger directiesecretaresse bij de Lievenkamp en nu met veel plezier fulltime moeder van twee jongens, maar niet te lui om in de parochie hart en handen te gebruiken. Ze woont er niet maar... 'Ik ben altijd in de H. Hart parochie actief geweest en daar voelen wij ons allemaal echt thuis. Als kind was ik eerst lid van het kinderkoor, daarna van het jongerenkoor en nu ben ik ondermeer lector bij de avondwake...een mooi en waardig gebeuren. En tegenwoordig ben ik gastouder, ook omdat onze Tim het vormsel doet. De vormelingen komen in groepjes 6 woensdagmiddagen samen bij een gastouder die geholpen wordt door een andere moeder. Ieder kind heeft een eigen werkmap en wij gastouders hebben onze eigen map met toelichtingen en suggesties. Het werkt ontzettend prettig en de ondersteuning vanuit de pastorie is geweldig! Het geloof geeft mij zelf steunen kracht. Ik heb het van huis uit mee gekregen.. Ik twijfel wel eens en kom wel eens in andere parochies...Maar poppenkast hoeft ik niet. Ik hoop dat wij hier zo blijven doorgaan.'

De Kerkbode van de Edith Stein parochie Vught vertelt over het Spiritueel Café. 'Het is een initiatief van het oecumenisch beraad in Vught/Cromvoirt en wil een podium zijn waar gesproken wordt over actuele kwesties. Te gast waren al eerder de compromitterende psychiater Jan Foudraïne, activiste-schrijfster Anja Meulenbelt en de 'moderne heks' Susan Smit. Gesprekken op het snijvlak van religie, filosofie en maatschappij. De volgende gast is de controversiële priester Antoine Bodar, met zijn uitgesproken meningen een hoogst originele dienaar van de katholieke kerk. Niet uit de media weg te slaan! Een ijdele behoefte? Of

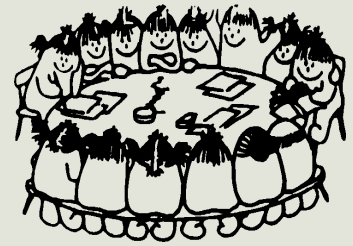
een boodschap? Het Spiritueel Café gaat 19 april in de Lambertuskerk het gesprek met hem aan.'

De Bron van de vroegere Tilburgse parochies Goirke, Hasselt, Theresia en Vredsparochie...In de kerk van het Goirke staat het beeld van Peerke Donders. De Vastenactie is voor een opvanghuis voor kinderen in Suriname. 'Zevenentwintig jaar heeft Peerke (geboren in 1809 aan de rand van Tilburg, 'daar waar de hei begon') geleefd aan de Copename rivier als apostel der melaatsen. De voetwassing van Witte Donderdag was voor hem daar dagelijks werk. De mensen vroegen daar toen om zijn hulp en ze vragen nu nog om onze hulp. Daarom de Vastenactie met als motto: De wereld groeit als we delen!'

In het parochieblad van Dukenburg Nijmegen een foto van Joska van der Meer, die twaalf en een half jaar geleden begon met haar pastoraal werk. Onder het kopje Van dondersteen tot teamleider veel waardering voor haar denken en doen. 'Bij haar installatie sprak zij een belofte uit: 'Ik beloof samen met mijn medepastors en in verbondenheid met het bisdom, mij daadwerkelijk te zullen inzetten voor het uitdragen van het evangelie en voor het levend houden van de geloofsgemeenschap. Zo wil ik hier het geluk en welzijn van de mensen dienen. Met de steun van u allen en in het vertrouwen dat God mij draagt, durf ik het aan'. Die inzet en dat vertrouwen hebben we ervaren de voorbije jaren!'

Vijftien parochianen van Tongelre (Eindhoven) brachten een bezoek aan de Clarissen aan de Claralaan. 'In het kader van het jaar van gebed zou het gaan over bidden. De zuster die ons ontving was gekleed in lang habijt en haar hoofd verpakt in een kap. De zusters die met ons baden en daarna toespraken waren van ons gescheiden door een wand van fijn gaas. Ik kon niet anders dan denken aan de maatschappelijke discussie over de hoofddoek en burka en bedacht dat we voorzichtig moeten zijn met onze mening. Ik vond de eigenheid en overtuiging van de zusters overigens zeer authentiek, maar voelde heel duidelijk dat het niet mijn manier van leven en bidden zou kunnen zijn. Maar ik onthield heel goed wat ik die dag hoorde: Er zijn evenveel wegen naar God als er mensen zijn.'

In de parochies van de H. Lucia Ravenstein en St. Lambertus Huisseling maakt het parochiebestuur, vertelt Info, zich zorgen over hoe je vandaag de dag voor zoveel mogelijk mensen parochie kunt zijn. 'We vroegen ons af hoe we nu nog 'gist en

Uw parochieblad

zout' kunnen zijn in onze samenleving, een baken voor zoekenden en een toevlucht voor mensen in nood, geïnspireerd door het Evangelie. We hebben een visie ontwikkeld en daarbij naar een veelzeggend symbool gezocht. We dachten aan het bootje van Petrus in de storm, maar we willen geen doemdenkers zijn, die willen redden wat er nog te redden valt en waar we om wonderen moeten bidden om niet te verdrinken. De ark van Noach viel ook af, want met heel je hebben en houwen achter gesloten deuren gaan zitten wachten tot het water ooit gaat zakken leek ons niet zo'n best beeld. We kozen daarom voor de herberg, een plek die gastvrijheid ademt, licht uitstraalt naar buiten en waar je welkom bent, gevoed wordt en van waaruit je gesterkt verder kunt.

De Kerkdrielse Bode van de St. Martinusparochie vertelt over een 'Schelpjesviering' met de dopelingen. 'In deze viering waren onze jongste parochianen duidelijk aanwezig in hun maxicosi, buggy of kindervagen. Rondom hen trotste ouders, glunderende opaas en omaas, broertjes en zusjes. Het was een vrolijke boel, maar geen moment storend. En zodoende kon pastor Ben van Bronkhorst en het jeugdkoor Do Re Mi er een mooie viering van maken. Aan het eind kon het eigen schelpje waarmee het kindje het voorbije jaar gedoopt was meegenomen worden als herinnering aan dit belangrijke levensmoment voor ouders en kind.'

En in Gemert vertelt een helder overzichtelijk Parochie-Info over het voorlezen van Bijbelverhalen voor wat oudere kinderen. 'Voor kinderen en hun ouders, verhalen gericht op kinderen tussen de 3 en 7 jaar, - op woensdagmiddag - in de pastorie bij de St Janskerk, van 2 tot 3 uur. 28 maart lezen en vertellen we bijvoorbeeld over het lijden en sterven van Jezus en daarna gaan we samen knutselen. Ouders en kinderen zijn er welkom', aldus de voorleesgroep.

Gregorius van Cappadocië

Olaf van Amelsvoort & Paulien van Bohemen

De katholieke kerk schijnt meer dan vierduizend heiligen te kennen. Kent u ze allemaal? Wij niet. Hebben ze hun betekenis verloren? Aflevering acht uit een reeks van tien waarin we steeds een heilige aan u voorstellen, om te kijken welk verhaal hij of zij ons vandaag nog te vertellen heeft.

Georgius is - wellicht in tegenstelling tot degenen die we eerder de revue hebben laten passeren - voor velen een bekende: sint Joris met de draak. Hij leefde aan het eind van de derde eeuw en was, net als zijn vader, officier in het grote Romeinse leger.

Martelaar

Het Romeinse rijk was door zijn omvang erg moeilijk bestuurbaar geworden. De machthebbers vreesden dat het rijk uiteen zou vallen en eisten daarom van de bevolking strikte loyaliteit om zo de eenheid te bewaren. Hierbij werd het leger vaak ingezet om het volk stil te houden. Toen Diocletianus in 284 keizer werd, gaf hij zijn leger het bevel om de christenen te vervolgen omdat ze niet aan de staatsgoden wilden offeren. Dat bevel was voor Joris een probleem, want hij was zelf christen. In 303 werd hij gevangen genomen en onthoofd, omdat ook hij weigerde te doen wat volgens hem niet goed was. Zo werd hij martelaar, een getuige van zijn geloof tot in de dood.

Man van aanzien

Joris was, vanwege zijn functie in het leger, een man van aanzien onder de christenen en zijn dood als martelaar was een heldendood. De herinnering aan hem zal velen hebben geïnspireerd om zich te laten dopen. Zijn heldenmoed bracht mensen tot geloof en daarmee wist hij het heidendom uiteindelijk te verslaan. Om hem te eren werd hij afgebeeld als soldaat te paard naast een draak die hij verslagen had.

Ridder

Het beeld van Joris met de draak is vervolgens een eigen leven gaan leiden en het is in uiteenlopende heldenverhalen terug te vinden. Een middeleeuwse legende over Joris plaatst het verhaal in de Libische stad Silena. Daar zou, net buiten de stad, een gruwelijke draak rondspoken. Elke dag werden twee schapen aan het beest geofferd, zodat hij zich koest zou houden. Maar de kudde schapen werd zo klein dat er op een dag nog maar één schaap geofferd kon worden.

Het monster

Er werd besloten een mens te offeren en het lot viel op de dochter van de koning. Zij ging huilend op weg naar het monster, toen ze op haar weg een ridder tegenkwam: sint Joris. Hij vroeg naar de reden van haar tranen. Na een gebed trok hij zijn zwaard en trof het monster zodanig, dat het zwaargewond raakte. Joris nam de prinses op zijn paard mee terug naar de stad en sleepte het monster achter zich aan. De bevolking was uit angst naar de heuvels buiten de stadsmuren gevlucht. Joris riep ze op terug te keren en hij verzocht hen in Christus te geloven en zich te laten dopen. De koning en de hele bevolking stemden in, waarop Joris de draak de genadeklap gaf en het dode dier de stad uit sleepte.

Kruisvaarder

De draak in dit verhaal was een symbool voor de moslims die vanaf de elfde eeuw christelijke gebieden in het Midden-Oosten veroverden. Verschillende kruistochten werden ondernomen om het land - en in het bijzonder het 'heilige land' - te her-

overen en het christendom daar veilig te stellen. Richard Leeuwenhart, koning van Engeland, leidde een van de kruistochten en stelde Joris, vanwege zijn onverschrokkenheid, aan als beschermheilige van de ridders. De Romeinse soldaat werd kruisvaarder.

Patroon van de scouts

De ridderlegende van Joris is zelfs nu nog populair. De cavalerie - in zekere zin de opvolger van de ridders - heeft nog steeds Joris als patroon. Begin twintigste eeuw inspireerde het de Britse cavalerist Baden-Powell. Zijn boek over verkenningstactieken sloeg aan bij de jeugd en hij richtte voor hen een *scouting*-organisatie op. De normen en waarden waarmee Baden-Powell de jeugd wilde laten opgroeien, moesten die van de ridderlijkheid zijn. En de dappere Joris, die hij voorstelde als jonge schildknaap, werd hun voorbeeld.

Internationale dag

Op 23 april is het Sint-Jorisdag en dat wordt door de scouting internationaal gevierd. Veel scoutinggroepen houden een feestdag die afgesloten wordt met een groot kampvuur. Ook de ridderlijke strijd van goed tegen kwaad komt binnen sommige speltakken jaarlijks terug. Wanneer zij op zomerkamp gaan, krijgen sport en spel die week een plek binnen een spannend thema. De scouts redden in die dagen een goede elf uit de handen van een gemene reus of een vredig volkje van de macht van een boze heks. De betekenis van beelden en verhalen ligt nooit eens en voor altijd vast. Het verhaal en het voorbeeld van Joris staan niet meer zo op de voorgrond bij de scouting. De opvoedkundige functie ervan blijkt erg gedateerd. Maar het verhaal is in de loop der eeuwen dan ook erg afgedwaald van de Romeinse officier die werd gedood omdat hij weigerde tegen zijn geweten in te handelen.

*Moed om los te laten
wat zijn eigen gang moet gaan
Trots om zelf te staan
niet vast te klampen
Lef om vrij te zijn
in alles wat me bindt
Hart om ruimte te geven
waar het wordt gevraagd
Kracht om te verder te brengen
dat wat goed is
Liefde om niet te vergeten
voor wie ik leef
Geloof om vol te houden
heel de weg
tot aan het eind*

Gregorius van Cappadocië ofwel Joris en de draak (Gustave Moreau, 1889)

